

8. Структура на студиската програма согласно правилникот за организирање на докторски студии на единицата, број на предвидени предмети и стекнати кредити, како и број на кредити стекнати со изработката на докторскиот труд.

СТРУКТУРА НА СТУДИСКА ПРОГРАМА

Табела 8.1. Распоред на предмети/активности по семестри и години на студии

Структурата на студиската програма за докторски студии						
семестар	Реден број или код	Назив на предмет/активност	Број на ЕКТС кредити		Припадност на предмет/активност согласно ЗВО	
			Задолжителни предмети/активности	Изборни предмети		
ПРВ семестар		Етика во научноистражувачката работа од областа	3		организирана академска обука, што содржи напредни и стручни курсеви,	
		Методологија на научноистражувачка работа од областа	3		организирана академска обука, што содржи напредни и стручни курсеви,	
		Предмет за стекнување генерички знаења и вештини за истражување од универзитетска листа на изборни предмети		6	организирана академска обука, што содржи напредни и стручни курсеви,	
		Предмет од студиска програма за стекнување напредни знаења		6	организирана академска обука, што содржи напредни и стручни курсеви,	
		Предмет од студиска програма за стекнување напредни знаења		6	организирана академска обука, што содржи напредни и стручни курсеви,	
		Предмет од студиска програма за стекнување напредни знаења		6	организирана академска обука, што содржи напредни и стручни курсеви,	
ВТОР семестар		Предмет од студиска програма за стекнување напредни знаења		6	организирана академска обука, што содржи напредни и стручни курсеви,	
		Предмет од студиска програма за стекнување напредни знаења		6	организирана академска обука, што содржи напредни и стручни курсеви,	

			Истражувачка работа под менторство (подготовка на предлог-докторски проект)	14		независен истражувачки проект под менторство (докторски проект)
			Прва годишна конференција	4		предавања и друг вид на комуникациски активности
	ТРЕТ семестар		Предлог – докторски проект	27		независен истражувачки проект под менторство (докторски проект)
			Прв докторски семинар	3		предавања и друг вид на комуникациски активности
	ЧЕТВРТИ семестар		Изработка на докторскиот труд	20		изработка и јавна одбрана на докторскиот труд врз основа на докторскиот проект
			Меѓународна мобилност	6		меѓународна мобилност, најмалку еднеделен престој,
			Втора годишна конференција	4		предавања и друг вид на комуникациски активности
	ПЕТИ семестар		Активности за објавувањето на два труда во референтна научна публикација	20		објавување во референтни научни публикации и активно учество на меѓународни собири во врска со докторскиот труд
			Учество на меѓународен собир	7		меѓународна мобилност, најмалку еднеделен престој,
			Втор докторски семинар	3		предавања и друг вид на комуникациски активности
	ШЕСТИ семестар		Трета годишна конференција	4		предавања и друг вид на комуникациски активности
			Одбрана на докторскиот труд	26		изработка и јавна одбрана на докторскиот труд врз основа на докторскиот проект

Табела 8.2. Изборни наставни предмети на студиската програма (во Листата се вклучуваат изборните предмети од студиска програма и наставни предмети кои се изведуваат на друга единица на универзитетот, согласно член 139 став 9 од Законот за високото образование

(„Службен весник на Република Македонија“ 82/18))

Реден број	Код	Назив на предметот	Семестар	ЕКТС	Научна област на која му припаѓа изборниот предмет	Од која единица на универзитетот
1		Теоретски и практични истражувања на фонологијата на современиот македонски стандарден јазик	<i>прв</i>	6	<i>Македонистика</i>	ФЛФ
2		Историја и теорија на проучување на словенските јазици	<i>прв</i>	6	<i>Македонистика</i>	ФЛФ
3		Методологија на обработка на црковнословенските ракописи	<i>прв</i>	6	<i>Македонистика</i>	ФЛФ
4		Семантичките и граматичките категории во македонскиот јазик	<i>прв</i>	6	<i>Македонистика</i>	ФЛФ
5		Семантика и структура на глаголскиот вид во македонскиот и во другите словенски и несловенски јазици	<i>прв</i>	6	<i>Македонистика</i>	ФЛФ
6		Семантички интерпретации на јазичната структура на македонскиот јазик	<i>прв</i>	6	<i>Македонистика</i>	ФЛФ
7		Структура и организација на лексичкиот систем на македонскиот јазик	<i>втор</i>	6	<i>Македонистика</i>	ФЛФ
8		Зборообразување то и функционалните стилови	<i>втор</i>	6	<i>Македонистика</i>	ФЛФ
9		Урбана дијалектологија	<i>втор</i>	6	<i>Македонистика</i>	ФЛФ
10		Применети	<i>прв</i>	6	<i>Македонистика</i>	ФЛФ

		психолингвистички истражувања				
11		Усвојувањето на македонскиот јазик како странски / како втор и како немајчин од аспект на применетата лингвистика	<i>прв</i>	6	Македонистика	ФЛФ
12		Когнитивна лингвистика	<i>втор</i>	6	Македонистика	ФЛФ
13		Социолингвистиката и наставата по јазик	<i>втор</i>	6	Македонистика	ФЛФ
14		Форензичка лингвистика	<i>втор</i>	6	Македонистика	ФЛФ
15		Споредбена историска социолингвистика на македонскиот јазик и/или другите јужнословенски јазици	<i>втор</i>	6	Македонистика	ФЛФ
16		Споредбени проучувања меѓу македонскиот и словенечкиот јазик во јужнословенски и словенски контекст	<i>прв</i>	6	Македонистика	ФЛФ
17		Современи лингвистички теории	<i>прв</i>	6	Македонистика	ФЛФ
18		Од реченица до текст	<i>втор</i>	6	Македонистика	ФЛФ
19		Образовната лингвистика и наставата по македонски јазик	<i>втор</i>	6	Македонистика	ФЛФ
20		Македонскиот јазик од аспект на прагматиката	<i>втор</i>	6	Македонистика	ФЛФ
21		Фонетско-фонолошки истражувања на македонската јазична територија	<i>прв</i>	6	Македонистика	ИМЈ
22		Јазично планирање и	<i>прв</i>	6	Македонистика	ИМЈ

		јазична политика				
23		Македонскиот јазик, идентитетот и Европската Унија	втор	6	Македонистика	ИМЈ
24		Комуникологија	прв	6	Македонистика	ИМЈ
25		Етнолингвистика	прв	6	Македонистика	ИМЈ
26		Современи лексиколошки проучувања и изработка на речници	втор	6	Македонистика	ИМЈ
27		Ономастичките истражувања и македонскиот ономастички материјал	втор	6	Македонистика	ИМЈ
28		Методи и техники на теренски истражувања	прв	6	Македонистика	ИМЈ
29		Дијахрониско-синтаксички истражувања на македонскиот јазик	втор	6	Македонистика	ИМЈ
30		Морфосинтакса, дијалектите наспрема стандарден јазик	втор	6	Македонистика	ИМЈ
31		Современи стилистички проучувања на македонскиот јазик	прв	6	Македонистика	ИМЈ
32		Изработка на црковнословенск и речници	прв	6	Македонистика	ИМЈ
33		Историска лексикологија и семантика	прв	6	Македонистика	ИМЈ
34		Јазик, култура и религија	втор	6	Македонистика	ИМЈ
35		Македонскиот јазик и македонско-балканскиот светоглед	втор	6	Македонистика	ИМЈ
36		Македонска дијалектологија и етимологија	прв	6	Македонистика	ИМЈ
37		Деловна кореспонденција	втор	6	Македонистика	ИМЈ
38		Македонска ојконимија	прв	6	Македонистика	ИМЈ

39		Ономастика и норма	<i>втор</i>	<i>б</i>	<i>Македонистика</i>	<i>ИМЈ</i>
40		Општа и историска ономастика	<i>втор</i>	<i>б</i>	<i>Македонистика</i>	<i>ИМЈ</i>

**Предмети за стекнување генерички знаења и вештини за истражување од универзитетска
листа на изборни предмети**

ред. бр.	назив на предметот	семестар	професори
1.	Применети психолингвистички истражувања	прв	проф. д-р Татјана Гочкова-Стојановска
2.	Современи лингвистички теории	прв	проф. д-р Димитар Пандев доц. д-р Бобан Карапејовски
3.	Од реченица до текст	втор	проф. д-р Анета Дучевска
4.	Македонскиот јазик, идентитетот и Европската Унија	втор	проф. д-р Лидија Тантуровска
5.	Комуникологија	прв	проф. д-р Елена Јованова- Грујовска, проф. д-р Весна Костовска
6.	Етнолингвистика	прв	проф. д-р Еленка Стоевска-Денчова, проф. д-р Светлана Давкова-Ѓоргиева
7.	Ономастичките истражувања и македонскиот ономастички материјал	втор	проф. д-р Елка Јачева- Улчар
8.	Современи стилистички проучувања на македонскиот јазик	прв	проф. д-р Симона Груевска-Маџоска проф. д-р Александра Ѓуркова
9.	Изработка на црковнословенски речници	прв	проф. д-р Катица Трајкова
10.	Историска лексикологија и семантика	прв	проф. д-р Лилјана Макаријоска проф. д-р Мери Џубалевска
11.	Морфосинтакса, дијалекти наспрема стандарден јазик	втор	проф. д-р Веселинка Лаброска, проф. д-р Гоце Цветановски, проф. д-р Снежана Петрова-Џамбазова
12.	Ономастика и норма	втор	проф. д-р Мери Јосифовска

8.1. Правила и начин на избор на изборни предмети со можност за избор на предмети од други акредитирани студиски програми

Начин на избор на изборни предмети од студиска програма
Студентот има пет (5) изборни предмети. Изборните предмети се избираат од предвидената листа на изборни предмети во рамките на студиската програма. Студентот ги избира овие предмети, во соработка со менторот, од полето или потесната област на истражување, во зависност од темата на докторскиот труд.
Начин на избор на изборни предмети од универзитетска листа
Студентот избира еден (1) предмет за стекнување генерички знаења и вештини за истражување од универзитетска листа на изборни предмети. Студентот, во соработка со менторот, го избира овој предмет од полето или областа на истражување.

ПРИЛОГ БР. 3

1. Предметни програми со информации согласно со членот 4 од Правилникот за задолжителните компоненти кои треба да ги поседуваат студиските програми од третиот циклус на студии (“Службен весник на Република Македонија”, бр.25/2011 и бр.154/2011)

Прилог бр.3		Предметна програма од трет циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКА ЕТИКА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика – македонски јазик и лингвистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица - институт, катедра, оддел)	Институт за филозофијана Филозофскиот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје			
5.	Степен (прв, трет, трет циклус)	Трет			
6.	Академска година/семестар	Прва година / прв семестар	7.	Број на ЕКТС-кредити	3
8.	Наставник	проф. д-р Дејан Донев			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): по запознавањето со постулатите на научноистражувачката етика, каде фокусот е на науката како значајна форма на човековото живеењеи труд, потоа на развојот на етиката на науката во современата епоха, а особено на конституирањето на применетаетика на науката, понатаму докторските кандидати треба преку конкретни дилеми и проблеми од полето на применетата етика, да добијат продлабоченисознанија за суштината, развитокот, целите и задачите на етиката на науката и нејзините резултати, како форма на практичка етика со особени морални форми, принципи и норми. Едновременно, докторските кандидати треба да се стекнат и со знаења и изградат ставови и критериуми за оценка, согласно философското обмислување на есенцијалните проблеми поврзани со можните опасности од техничкиот и технолошкиот развој, но и да изградат одговорен пристап кон научните резултати, повикувајќи се пред се на одговорноста на научниците во однос на заштита на природата, човекот и животот во целост.				
11.	Содржина на предметната програма: во самата содржина на наставната програма, акцентот е ставен на прашањата кои најмногу ја тангираат современата етика на научните истражувања, а бараат специфично обмислување - како да се носиме со новите и покомплексни проблеми во услови кога треба да обезбедиме истражувачки, академски интегритет, доверба, лојалност, дијалог, да покажеме одговорност, професионалност, доследност и искреност; потоа на современите тенденции и приоди во етиката денес кои се обидуваат да дадат одговор во решавањето на проблемите во науките и научните истражувања (развивање на една биоцентрична и холистичка парадигма на дејствување, нужноста од нова етика на одговорноста и реоткривање на моралниот однос кон природата и другите облици на живот); но и на параметрите според кои се дефинира и разликува човекот (права, карактер, достоинство) во однос на другите видови „живот“ во обидот да се постават патеките за идните генерации (проучувањето на мозокот, неврофармакологијата и контрола над однесувањето, продолжувањето на животот, генетско инженерство) и живот (голиот живот, правилата во биотехнологијата и политичката контрола над биотехнологијата).				
12.	Методи на учење: консултирање на релевантна литература, консултации со предметниот наставник,самостојни истражувања на зададени теми од предметот, пишување на студентски трудови.				
13.	Вкупен расположив фонд на време	90 часа			
14.	Распределба на расположивото време				
15.	Форми на	15.1.	Предавања- теоретска настава.		30

	наставните активности	15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториумски), семинари, тимска работа.			
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи			
		16.2.	Самостојни задачи	30		
		16.3.	Домашно учење – задачи	30		
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови		60		
	17.2.	Индивидуална работа/проект (презентација: писмена и усна)		20		
	17.3.	Активност и учество		20		
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 50 бода	5 (пет) (F)		
			51 x до 60 бода	6 (шест) (E)		
			61 x до 70 бода	7 (седум) (D)		
			од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)		
			од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)		
			од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)		
19.	Услов за потпис и за полагање завршен испит		редовност во наставата			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		македонски јазик			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		евалуација и самоевалуација			
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Реден број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Izrael, Mark & Hay, Iain	Research ethics for social scientists	SAGE, London	2006
		2.	Krznar, Tomislav	Znanje i destrukcija	Pergamena	2011
		3.	European commission, Directorate – General for Research and Innovation	Options for strengthnrning responsible research and innovation	Publications office of the European Union, Luxembourg	2013
	22.2.	Дополнителна литература				
		Реден број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Shamoo, E. Adil & Resnik, B. David	Responsible conduct of research	Oxford University Press, New York	2009
		2.	European commission, Directorate – General for Research and Innovation	Ethical and regulatory challenges to science and research policy at the global level	Publications office of the European Union, Luxembourg	2012
		3.	Wisser, Richard	Odgovornost u mijeni vremena	Svjetlost	1988

Прилог бр.3		Предметна програма од третиот циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	МЕТОДОЛОГИЈА НА НАУЧНОИСТРАЖУВАЧКАТА РАБОТА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика – македонски јазик и лингвистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Филолошки факултет „Блаже Конески“			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	трет			
6.	Академска година / семестар	Прва година	Прв семестар	Број на ЕКТС кредити	3
8.	Наставник	проф. д-р Емилија Црвенковска доц. д-р Бобан Карапејовски			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Запознавање и здобивање со продлабочени и темелно знаења за современите пристапи во општата методологија на научната работа и во специфичните за областа хуманистика, со фокус на лингвистиката. Стекнување способности и компетенции за примена на основните и посебните методи во научното истражување. Оспособување за формулирање основни и покомплексни истражувачки прашања, развивање истражувачки проблем, поставување главна и систем од хипотези. Создавање елаборат за докторската дисертација. Оспособеност за создавање научни трудови од секаков вид и тип. Совладување на техниките за изработка на дисертацијата. Стекнување компетенции и вештини за презентирање на научното дело. Оспособеност за следење на најновите достигнувања во областа, како и во сродните области (со оглед на мулти- и интерсидциплинарноста на хуманистиката). Примена на методите на научното истражување во создавањето сопствени научни дела.				
11.	Содржина на предметната програма: 1. Вовед. Поимот <i>наука</i> . Кон научното истражување. Предмет на науката. Метод и методологија. 2. Методолошки пристапи – класични и современи: од емпиризмот до постмодернизам. 3. Структурализам. Функционални пристапи во лингвистиката. 4. Методологија и истражувачки методи во хуманистиката, во филологијата и во лингвистиката: споредбено-историски проучувања; контрастивна анализа; интердисциплинарни истражувања; квантитативен метод и др. 5. Синхрониски и дијахрониски истражувања.				

	6. Избор на тема за истражувањето. Преглед на истражувањата во областа кај нас и во светот. Формулирање на темата, поставување систем од хипотези и определување на корпусот за истражување. Поглед во корпусната лингвистика. Избор и поставување истражувачки прашања. Образложување на темата и изготвување план за работа. Извори и подготовка на библиографија. Истражувачка фаза: ексерпција на материјалот. Класификација на примерите. Анализа на материјалот. 7. Општи и посебни научни методи: анализа, синтеза; апстракција, генерализација, конкретизација; дефиниција; емпириски методи; статистички методи; индукција и дедукција; логички следства; итн. 8. Создавање на докторската дисертација: структура – содржина, апстракт, вовед, цел на истражувањето, преглед на досегашните истражувања од потесната област, методи на истражувањето и материјали, резултати, заклучоци, резиме на македонски јазик, резиме на англиски јазик, список на користена литература, список на кратенки, список на извори, прилози. Проверка на граматичката, правописната и стилската коректност на трудот. Техничко оформување на трудот. Документирање на трудот. 9. Подготовка на презентација за одбрана на дисертацијата.			
12.	Методи на учење: предавања и вежби, консултации, проектна (домашна, семинарска) задача, домашно учење (подготовка на испит)			
13.	Вкупен расположив фонд на време	90 часа		
14.	Распределба на расположливото време	30 часа настава и 60 часа домашна работа		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	/
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	20
		16.2.	Самостојни задачи	
		16.3.	Домашно учење - задачи	40
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови	50	
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)	40	
	17.3.	Активност и учество	10	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода	5 (пет) (F)	
		51 x до 60 бода	6 (шест) (E)	
		61 x до 70 бода	7 (седум) (D)	
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)	
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)	
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)	

19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит					
20.	Јазик на кој се изведува наставата	македонски				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Панзова, Виолета	Вештината на истражувањето (Општите постапки во научната работа)	Филозофски факултет, Скопје	2018
		2.	Cappelen, H. and al., eds.	The Oxford Handbook of Philosophical Methodology	Oxford University Press, Oxford	2016
		3.	Kate L. Turabian, Wayne C. Booth	A Manual for Writers of Research Papers, Theses, and Dissertations, Eighth Edition: Chicago Style for Students and Researchers, 16th edition	Chicago Uni. Press	2010
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Mann, Ch.,Stewart, F.	Internet Communication and Qualitative Research: A Handbook of Researching Online	Sage Publications	2000
		2.	Eko, U.	Kako se piše diplomski rad	Beograd: Narodna knjiga/Alfa	2000

		3.	Панзова, В.	Науката како занает	Филозофски факултет, Скопје	2003
		4.	Apresjan, Ju. D.	Principles And Methods Of Contemporary Structural Linguistics	Mouton The Hague • Paris	1973
		5,	Daly, Ch.	An Introduction to Philosophical Methods	Broadview Press, Peterboroug	2010
		6.	Shawn Loewen and Luke Plonsky	An A – Z of Applied linguistics Research Methods	Palgrave	2016

Прилог бр.3		Предметна програма од третиот циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ТЕОРЕТСКИ И ПРАКТИЧНИ ИСТРАЖУВАЊА НА ФОНОЛОГИЈАТА НА СОВРЕМЕНИОТ МАКЕДОНСКИ СТАНДАРДЕН ЈАЗИК			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика Македонски јазик и лингвистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје Катедра за македонски јазик			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	трет циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва година / прв семестар		Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	проф. д-р Људмил Спасов проф. д-р Искра Пановска-Димкова			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Завршени постдипломски студии, соодветни квалификации на предметите од областа на општата и теоретската лингвистика, фонологија/фонетика.			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Научно-истражувачка работа врз проблематиката на фонологијата и фонетиката на стандардниот македонски јазик во однос на практичната фонологија и фонетика на различните стилови на изразување. Оспособување на кандидатите за синтетички истражувања, совладување на методите на описи на индивидуалните фонетско/фонолошки системи и нивно обопштување преку меѓусебни споредби. Обработка на одделните системи и нивно поврзување со стилот на изразување. Фоночогиија/фонетика и прагматика. Способност за изработка на монографија (дисертација) од областа на фонологијата/фонетиката на македонскиот јазик.				
11.	Содржина на предметната програма: Опфат, метод. Предмет на описот на гласовите во СМСЈ. Состав на фонетските признаци изразени преку бинарни термини. Систематизација на признаците. Претставување на гласовите. Инвентар на вокалските фонеме. Систем на вокалските фонеме. Алофонија и дистрибуција.Општа карактеристика. Инвентар на сонантските фонеме. Систем на сонантските фонеме. Алофонија и дистрибуција. Инвентар на опструентските фонеме. Систем на опструентските фонеме. Алофонија и дистрибуција. проблемот на јунктурите. Белешки за фонотактичкиот тип. Фонолошкиот систем на македонскиот јазик. Признаци на единиците. Основни дефиниции. проблемот на дефиницијата. Фонолошки модел на македонскиот слог. проблемот на јунктурите. Темпоралниот фактор. Интензитетот на гласот. Висината на основниот тон. Прозодиски признаци на зборот во македонскиот јазик. Акцентуација на наследниот јазичен материјал. Дистрибуција на клитиките. Акцентуација на заемките. Уводни забелешки. Основни контури на основниот тон. Системот на интонацијата на фразата во македонскиот јазик. Техника на теренски истражувања. Техника на екпериментални истражувања.				
12.	Методи на учење: предавања, дискусии, презентација на семинарски трудови				

13.	Вкупен расположив фонд на време	180 часови				
14.	Распределба на расположивото време					
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30 часа		
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	/		
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	40 часа		
		16.2.	Самостојни задачи	30 часа		
		16.3.	Домашно учење - задачи	80 часа		
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови	60 бодови			
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)	30 бодови			
	17.3.	Активност и учество	10 бодови			
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)		
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)		
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)		
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)		
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)		
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	/				
20.	Јазик на кој се изведува наставата	македонски				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Ирена Савицка, Људмил Спасов	Фонологија на современиот македонски стандарден јазик. Сегментална и супрасегментална	Детска радост, Скопје	1997

		2.	Ирена Савицка, Агата Травињска, Веселинка Лаброска, Ана Цихнерска, Борис Гераров	Фонетика и фонологија на македонскиот стандарден јазик. Сегментална фонетика и фонологија	МАНУ, Скопје	2022
		3.	Ирена Савицка, Бранислав Гераров, Веселинка Лаброска, Ана Цихнерска, Агата Травињска	Фонетика и фонологија на македонскиот стандарден јазик. Супрасегментална фонетика и фонологија	МАНУ, Скопје	2021
		Дополнителна литература				
	22.2.	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Блаже Конески	Историска фонологија на македонскиот јазик	МАНУ, Скопје	2001
		2.	Димитар Пандев	Вовед во македонистиката	Македонска реч, Скопје	2009
		3.				

Прилог бр.3		Предметна програма од третиот циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ИСТОРИЈА И ТЕОРИЈА НА ПРОУЧУВАЊЕ НА СЛОВЕНСКИТЕ ЈАЗИЦИ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика – македонски јазик и лингвистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Филолошки факултет „Блаже Конески“ - Скопје			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	трет			
6.	Академска година / семестар	Прва година / прв семестар		Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	проф. д-р Емилија Црвенковска проф. д-р Димитар Пандев			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			

10.	Цели на предметната програма (компетенции): Стекнување знаења од историјата на славистиката и развојните насоки во оваа лингвистичка дисциплина. Способност за анализирање и споредба на граматичката структура на словенските јазици.					
11.	Содржина на предметната програма: Теориски и методолошки прашања на славистичката историографија. Почетоци на славистиката. Развојни насоки на славистиката. Проучувања на прасловенскиот јазик. Проучувања на почетоците на словенската писменост. Споредбено-историски проучувања на словенските јазици. Типолошки, социолингвистички, етнолингвистички и р. проучувања на словенските јазици. Меѓународни славистички проекти. Словенска лексикографија. Други проучувања на словенските јазици. Корпусна лингвистика. Лингвистичка славистика и применета лингвистика.					
12.	Методи на учење: Предавања, дискусии, презентација на семинарски работи.					
13.	Вкупен расположив фонд на време	180				
14.	Распределба на расположивото време					
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.			30
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.			
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи			20
		16.2.	Самостојни задачи			30
		16.3.	Домашно учење - задачи			100
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови				
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)				
	17.3.	Активност и учество				
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 50 бода		5 (пет) (F)	
			51 x до 60 бода		6 (шест) (E)	
			61 x до 70 бода		7 (седум) (D)	
			од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)	
			од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)	
			од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит					
20.	Јазик на кој се изведува наставата		македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.			
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година

		1.	Ю. Д. Апресян	Идеи и методы современной структурной лингвистики	Индрик	1968
		2.	Л. В. Куркина	Диалектная структура праславянского языка по данным южнославянской лексики	Filozofska fakulteta	Ljubljana 1992
		3.	Ф. В. Мареш	Компаративна фонологија и морфологија на македонскиот јазик	Универзитет „Св. Кирил и Методиј“	2008
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	П. Пипер	Увод у славистику	Завод за уџбенике	2008
		2.	L. Mosziński	Wstęp do filologii słowiańskiej	Wydawnictwo naukowe PWN	2006
		3.	З. Тополињска	Полски-македонски , Граматичка конфронтација 8. Развитие на граматичките категории	МАНУ	2008

Прилог бр.3		Предметна програма од третиот циклус на студии
1.	Наслов на наставниот предмет	МЕТОДОЛОГИЈА НА ОБРАБОТКА НА ЦРКОВНОСЛОВЕНСКИТЕ РАКОПИСИ
2.	Код	
3.	Студиска програма	Македонистика – македонски јазик и лингвистика
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра,	Филолошки факултет „Блаже Конески“ - Скопје

	оддел)				
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	трет			
6.	Академска година / семестар	Прва година / прв семестар		Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	проф. д-р Емилија Црвенковска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Продлабочување на знаењата од старословенскиот/црковнословенскиот јазик преку работа врз оригинални текстови. Палеографска и јазична анализа на глаголки и на кирилски текстови. Расчитување на старословенски/црковнословенски ракописи и епиграфски споменици, стекнување опит за временско и просторно лоцирање на текстовите, како и за анализа на сите рамништа.				
11.	Содржина на предметната програма: Текстолошка анализа на стари текстови (состав и структура на старите македонски ракописи). Палеографска и графиска анализа. Основни и специфични особености на македонската редакција на црковнословенскиот јазик (наспрема другите источнословенски и јужнословенски редакции). Особености на двете македонски средновековни книжевни школи (Охридска и Лесновска). Јазична анализа на стари ракописи (правописни, фонолошки, морфолошки, морфосинтаксички, синтаксички, зборообразувачки и лексички особености). Старословенска и црковнословенска лексикологија и лексикографија. Речници на старословенскиот и на црковнословенскиот јазик. Речникот на црковнословенскиот јазик од македонска редакција. Корпус на текстови. Видови картотеки. Етимолошки речници. Срденовековни словенски преводи. Основни карактеристики на преведувачката техника.				
12.	Методи на учење: Предавања, дискусии, презентација на семинарски работи.				
13.	Вкупен расположив фонд на време	180			
14.	Распределба на расположивото време				
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30	
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.		
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	20	
		16.2.	Самостојни задачи	30	
		16.3.	Домашно учење - задачи	100	
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови			
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)			
	17.3.	Активност и учество			
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)	
		51 х до 60 бода		6 (шест) (E)	
		61 х до 70 бода		7 (седум) (D)	
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)	
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)	
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит				

20.	Јазик на кој се изведува наставата	македонски				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Л. П. Жуковская, ред.	Методические рекомендации по описанию славянорусских рукописей для Сводного каталога рукописей, хранящихся в СССР, Выпуск 2 Част I и II	АН СССР	1976
		2.	Угринова-Скаловска, Р., Рибарова, З.	Радомирово евангелие	ИМЈ, Скопје	1988
		3.	Црвенковска, Е., Макаријоска, Л.,	Орбелски триод	ИМЈ, Скопје	2010
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Конески, Б.	Охридска книжевна школа, Словенска писменост 1050-годишнина на Климент Охридски	Народен музеј, Охрид	1966
		2.	Верецагин, Е. М.	Церковнославянская книжность на Руси	Индрик, Москва	2001
		3.	Vakarelyska, S.	<i>The Curzon Gospel. Volume I: Annotated Edition; The Curzon Gospel. Volume II: A Linguistic and Textual Introduction.</i>	New York.	2008

Наслов на наставниот предмет		СЕМАНТИЧКИТЕ И ГРАМАТИЧКИТЕ КАТЕГОРИИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК		
Код				
Студиска програма		Македонистика Македонски јазик и лингвистика		
Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)		Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје Катедра за македонски јазик		
Степен (прв, втор, трет циклус)		трет циклус		
Академска година / семестар		прва година / прв семестар	Број на ЕКТС кредити	6
Наставник		проф. д-р Станислава-Саша Тофоска доц. д-р Бојан Петревски		
Предуслови за запишување на предметот		запишани докторски студии		
<u>Цели</u> на предметната програма (компетенции):				
Студентите ќе стекнат продлабочени знаења од областа на семантиката и граматиката.				
Студентите ќе умеат да ги применат своите знаења од областа така што ќе можат :				
- продлабочено да ги толкуваат и да ги анализираат граматичките структури на македонскиот јазик;				
- да спроведуваат самостојна семантичка анализа на одделни граматички структури за подетален опис на македонскиот јазик.				
Содржина на предметната програма:				
Семантичките категории како широко сфатени семантички (значењски) полиња важни за успешна јазична комуникација: време (и вид), простор, определеност, падеж, модалност итн.; Граматичките категории –врска помеѓу граматиката и семантиката: граматичката категорија како дел од семантичката категорија што претставува збир од соодветни транспарентни, предвидливи, регуларни формални показатели во еден јазик. Граматикализација; Семантичките и граматичките категории и анализата на текстот. Анализа на некои од најважните семантички категории и нивната граматикализирани показатели во македонскиот јазик. Анализа на некои граматички структури во македонскиот јазик и нивните значења. Сопоставување на граматичките показатели на некои семантички категории во македонскиот наспрема други јазици.				
Методи на учење:				
Теориски предавања, дискусии и анализа на различни категории, како и спроведување на сопствено истражување на избрана категорија или структура- семинарска работа , презентација на семинарската работа				
Вкупен расположив фонд на време			180 часа	
Форми на наставните активности	Предавања- теоретска настава		30 часа (2+0)	
	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа		-	
Други форми на активности	Проектни задачи, самостојни задачи, домашно учење		150 часа	
Начин на оценување				
Тестови/ завршен испит			50%	
Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)			40%	
Активност и учество			10%	
Критериуми за оценување (оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)	
	од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)	

		од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)		
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)		
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)		
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)		
Услов за потпис и полагање на завршен испит		напишана и усно одбранета семинарска работа			
Јазик на кој се изведува наставата		македонски			
Метод на следење на квалитетот на наставата		- По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. - Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. - Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.			
Литература					
Задолжителна литература					
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
1.	Тополињска, З.	Полски-македонски, Граматички конфронтации 8. Развитокот на граматичките категории.	Скопје, МАНУ	2008	
2.	Wierzbicka, A.	The Semantics of Grammar	Amsterdam: J. Benjamins Pub. Co.	1988	
3.	Cruse, A.	“Semantics and Grammar” Meaning in Language.	Oxford: Oxford University Press.	2000	
Дополнителна литература					
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
1.	Kagan, O.	The Semantics of Case	Cambridge University Press	2022	
2.	Hopper J., E. Traugott	Grammaticalization	Cambridge University Press	2003	
3.	Петроска, Е.	Количествените категории во македонскиот јазик – од семантика кон форма	Македонска реч, Скопје	2008	
4.	Тофоска, С.	Теличноста како семантичка видска категорија“, Прилози на МАНУ (ОЛЈН), бр. XXXVI	МАНУ, Скопје	2011	
5.	Тофоска С.	Од проблематиката на глаголскиот вид: Семантика на теличните глаголи во македонскиот јазик, , 240 стр. одделни статии и друга литература во зависност од интересот на студентите, на пр.	авторско издание, Скопје	2017	
	монографии од група автори:	- ‘СЕГАШНОСТ’ како лингвистички поим“ (Граматички средства за изразување сегашност во словенските и во балканските јазици) - „Перифрастични конструкции со 'esse' и 'habere' во	МАНУ, Скопје	2010	

		словенските и во балканските јазици“	МАНУ, Скопје	2011
--	--	--------------------------------------	--------------	------

Прилог бр.3		Предметна програма од третиот циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	СЕМАНТИКА И СТРУКТУРА НА ГЛАГОЛСКИОТ ВИД ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ДРУГИТЕ СЛОВЕНСКИ И НЕСЛОВЕНСКИ ЈАЗИЦИ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика Македонски јазик и лингвистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје Катедра за македонски јазик			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	трет циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва година / прв семестар		Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	проф. д-р Људмил Спасов проф. д-р Искра Пановска-Димкова			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Завршени постдипломски студии, соодветни квалификации на предметите од областа на општата и теоретската синхрониска лингвистика, целосно или делумно познавање на македонскиот и други словенски и несловенски јазици			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Научно-истражувачка работа врз проблематиката на глаголскиот вид (аспектот) во македонскиот и другите словенски и несловенски јазици Оспособување на кандидатите за синтетички истражувања, совладување на споредбениот метод во лингвистиката, способност за изработка на монографија (дисертација) од областа на аспектологијата на македонскиот јазик и другите јазици				
11.	Содржина на предметната програма: Категоријата на видот и нејзиното формално претставување. Паравидски и видски класификации на глаголите, Поим на сложените видови, односно видски конфигурации.				
12.	Методи на учење: предавања, дискусии, презентација на семинарски трудови				
13.	Вкупен расположив фонд на време	180 часови			
14.	Распределба на расположивото време				
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30 часа	
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	/	
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	20 часа	
		16.2.	Самостојни задачи	30 часа	
		16.3.	Домашно учење - задачи	100 часа	
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови	60 бодови		
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)	30 бодови		
	17.3.	Активност и учество	10 бодови		
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)	
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)	

		61 х до 70 бода	7 (седум) (D)			
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)			
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)			
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)			
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	/				
20.	Јазик на кој се изведува наставата	македонски				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Станислав Каролак	Семантика и структура на глаголскиот вид во македонскиот јазик	Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје	2005
		2.	Искра Пановска-Димкова	Лимитативната конфигурација во македонскиот јазик	3-Д Проект студио, Скопје	2002
		3.	Искра Пановска-Димкова	Видската категорија хабитуалност во македонскиот јазик	УКИМ, Скопје	2011
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Људмил Спасов	Резултативната видска конфигурација во македонскиот јазик	Скопје	2005
		2.	Станислава Сташа Тофоска	Теличната видска конфигурација во македонскиот јазик	Скопје	2006
		3.				

Прилог бр.3		Предметна програма од третиот циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	СЕМАНТИЧКИ ИНТЕРПРЕТАЦИИ НА ЈАЗИЧНАТА СТРУКТУРА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика Македонски јазик и лингвистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје Катедра за македонски јазик			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Трет циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва година / прв семестар		Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	проф. д-р Лидија Аризанковска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Завршени постдипломски студии			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Оформување квалитетен кадар кој се насочува во научно-истражувачка работа од областа на македонскиот јазик, но во рамките на современите лингвистички проучувања, поврзаност меѓу структурата на јазикот и семантичките интерпретации.				
11.	Содржина на предметната програма: Се обработуваат одделни теми од јазичната структура на македонскиот јазик преку нивна семантичка интерпретација. Акцент се става на лексичката семантика во релација со зборообразувањето и семантичката синтакса.				
12.	Методи на учење: предавања, вежби, домашна работа, истражувачки активности, консултации, менторска настава				
13.	Вкупен расположив фонд на време	180 часа			
14.	Распределба на расположивото време				
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања-теоретска настава.		20
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.		
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи		30
		16.2.	Самостојни задачи		30
		16.3.	Домашно учење - задачи		100
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови			10
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)			60

	17.3.	Активност и учество			30	
18 .	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода			5 (пет) (F)	
		51 x до 60 бода			6 (шест) (E)	
		61 x до 70 бода			7 (седум) (D)	
		од 71 до 80 бода			8 (осум) (C)	
		од 81 до 90 бода			9 (девет) (B)	
		од 91 до 100 бода			10 (десет) (A)	
19 .	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Изработка на семинарска работа			
20 .	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски јазик			
21 .	Метод на следење на квалитетот на наставата		Евалуација/самоевалуација			
22 .	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Апресјан Ј. Д.	Лексическая семантика (Синонимические средства языка)	Москва	1974
		2.	Аризанковска Л.	Од семантиката и синтаксата на дел од словенечките и македонските партикули	Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј”	2007
		3.	Коряковцева, Елена И.	Очерки о языке современных славянских СМИ“ (семантико-словообразовательный и лингвокультурологический аспекты)	Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach	2016
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Vidovič Muha, A	Slovensko leksikalno pomenoslovje (Govorica slovarja)	Ljubljana	2000

		2.	Аризанковска, Л.	Функционално оптоварување на наследените словенски суфикси за <i>nominaagentis</i> во македонскиот и во словенечкиот јазик (со посебен осврт на суфиксот *-tel'ъ врз фонот на изофункционалните суфикси).	Скопје: Филолошки факултет, „Блаже Конески”	2001
		3.	Аризанковска, Л.	<i>Зборообразувањето како дел од македонската наука за јазикот од теоретски и прагматички аспект</i> , 15. Internationale Konferenz der Kommission für Slawische Wortbildung beim Internationalen Slawistenkomitee. Swetlana Mengel (Hg): <i>Slawische Wortbildung im Vergleich: Theoretische und pragmatische Aspekte</i> . Slavica Varia Halensia, Bd. 12, LIT-Verlag Dr. W Hopf, 435-445.	Berlin	2014
		4.	Аризанковска, Л.	168. Macedonian. <i>Word-Formation. An International Handbook of the Languages of Europe</i> . Müller Peter O., Ohnheiser Ingeborg, Olsen Susan, Rainer Franz (Eds.). Volume 4.	Berlin: DE GRUYTER MOUTON	2016
		5.	Аризанковска, Л.	онскиот јазик низ рт на глобализацијата од бразувачки аспект, изацѝя i славјанскае пварэнне/ <i>Globalization vic word formation</i> , 34-49.	Мінск: Нацыяналная Акадеемія навук Беларусі, „Права іэканоміка“	2019

Наслов на наставниот предмет		СТРУКТУРА И ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЛЕКСИЧКИОТ СИСТЕМ НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК		
Код				
Студиска програма		Македонистика Македонски јазик и лингвистика		
потпрограма		македонски јазици лингвистика		
Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)		Филолошки факултет „Блаже Конески,, - Скопје		
Степен (прв, втор, трет циклус)		трет циклус		
Академска година / семестар		прва година / втор семестар	Број на ЕКТС кредити	6
Наставник		проф. д-р Катерина Велјановска и проф. д-р Станислава-Сташа Тофоска		
Предуслови за запишување на предметот		нема		
Цели на предметната програма (компетенции): Студентите ќе ги зацврстат и прошират своите теориски знаења на поимите од областа на лексикологијата, лексичката семантика и лексикографијата. Ќе стекнат знаења и за новите тенденции во проучување на лексиката во јазиците, со акцент на нивна примена и во проучување на македонскиот јазик. Студентите ќе умеат да ги применат своите знаења од областа така што ќе можат : - самостојно да планираат и да спроведуваат истражувања и да вршат лексичко-семантичка анализа на македонскиот јазичен материјал придонесувајќи за попрецизен и современ опис на лексичкиот систем на македонскиот јазик.				
Содржина на предметната програма: Главни теориски пристапи во проучувањето на лексичкото значење и семантичките односи меѓу лексемите. Принципи на семантичка анализа на лексемите. Структура и организација на еден лексикон. Општ и ментален лексикон. Структурата на лексиконот на македонскиот јазик. Терминологија. Воспоставување врска меѓу теориските проучувања од областа на лексичката семантика и теориската лексикографија и практичната лексикографска обработка. Поврзување на проучувањата од областа на семантичката структура на лексичкиот систем на македонскиот јазик и изработката на толковни речници, општи и специјални.				
Методи на учење: Предавања, дискусии, самостојно спроведено истражување- семинарска работа, презентација на семинарската работа.				
Вкупен расположив фонд на време			180 часа	
Форми на наставните активности	Предавања- теоретска настава		30 часа (2+0)	
	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа		-	
Други форми на активности	Проектни задачи, самостојни задачи, домашно учење		150 часа	
Начин на оценување				
Тестови/ завршен испит			50%	
Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)			40%	
Активност и учество			10%	
Критериуми за оценување (оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)	
	од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)	
	од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)	
	од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)	

		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)	
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)	
Услов за потпис и полагање на завршен испит		напишана и усно одбранета семинарска работа		
Јазик на кој се изведува наставата		македонски		
Метод на следење на квалитетот на наставата		- По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. - Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. - Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.		
Литература				
Задолжителна литература				
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Wierzbicka A.	Lexical Semantics. Semantics and Lexicography. [in] Semantics, primes and universals	Oxford University press	1996
2.	Piet van Sterkenburg ' Editor	A Practical Guide to Lexicography	John Benjamins	2003
3.	Cruse A.,	Lexical Semantics.	Cambridge University Press	2001 (1995)
Дополнителна литература				
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Драгићевић Р.	Приступи проучавању лексичког значења (во) Лексикологија српског језика	Завод за учебнике, Београд	2010
2.	L'Homme, Marie-Claude	Lexical Semantics for Terminology	John Benjamins	2020
3.	Велјановска К.	За развојот на македонската лексикографија	Годишен зборник на ФФ „Блаже Конески“, кн.33, Скопје	2007
4.	Тофоска Ст.	За семантиката и синтаксата на глаголот МИСЛИ во македонскиот јазик“. Прилози на ОЛЛН, 325-340.	Македонска академија на науките и уметностите, Скопје	2021
5.	Тофоска Ст.	„За врската меѓу значењата на глаголот и семантичката карактеризација на објектот на дејството“. XXXIII научна конференција на МСМЈЛК, Скопје: 171-181.	Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Скопје	2007
5.	зборник на трудови	Теория и история славјанской лексикографии	Москва	2008
		одделни статии и друга литература во		

		зависност од интересот на студентите		
--	--	--------------------------------------	--	--

1.	Наслов на наставниот предмет	ЗБОРООБРАЗУВАЊЕТО И ФУНКЦИОНАЛНИТЕ СТИЛОВИ		
2.	Код			
3.	Студиска програма	Македонистика Македонски јазик и лингвистика		
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Филолошки факултет „Блаже Конески,, - Скопје		
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	трет циклус		
6.	Академска година / семестар	прва година / втор семестар	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	проф. д-р Славица Велева		
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема		
10.	Цели на предметната програма (компетенции): 1. Познавање и разбирање на најновите теоретски проучувања од областа на функционалното зборообразување; 2. Идентификација и анализа на зборообразувачките модели во различен функционален концепт; 3. Познавање на зборообразувачкиот систем на македонскиот јазик и неговата функционалност.			
11.	Содржина на предметната програма: Најнови теоретски истражувања од областа на функционалното зборообразување. Потенцијалноста на зборообразувачкиот систем во македонскиот јазик и неговата применливост во различни сфери на употреба на јазикот. Функционална диференцијација на изведенките во македонскиот јазик. Односот збор : стил. Тенденции на зборообразувачките модели во уметвичкиот стил, во научно-техничкиот стил, во административно-правниот стил, во религиозниот стил и сл. Процесите на семантичко маркирање на определени зборообразувачки модели како последица на еден вид терминологизација на изведенките. Односот на потенцијалното и реализиранто од аспект на зборообразувачкиот потенцијал во македонскиот јазик.			
12.	Методи на учење: предавања, дискусии, презентација на семинарски трудови			
13.	Вкупен расположив фонд на време			180 часови
14.	Распределба на расположивото време			
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања-теоретска настава	30 часа
		15.2	Вежби (лабораториски,аудиториски), семинари, тимска работа	/
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	20 часа
		16.2	Самостојни задачи	30 часа
		16.3	Домашно учење	100 часа
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		
	17.2.	Успешно реализирани лаборато-риски/аудиториски вежби		
	17.3.	Активност и учество		
	17.4.	Домашна задача и/или семинарска работа		

18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)	до 50 бода	5 (пет) (F)			
		од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)			
		од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)			
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)			
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)			
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)			
19.	Услови за потпис и полагање на завршен испит	/				
20.	Јазик на кој се изведува наставата	македонски				
21	Метод на следење на квалитетот на наставата	По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.				
22.	Литература					
	22.1 Задолжителна литература					
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	С. Велева,	Тенденции во зборообразувањето во македонскиот јазик,		2006
		2.	С. Велева,	Збоообразувањето во поезијата на Гане Тодоровски,		2004
		3.	Конески, К.,	Зборообразувањето во современиот македонски јазик		2003
		4.	Конески, Бл.,	Граматика на македонскиот литературен јазик,		1967
	22.2 Дополнителна литература					
		Ред.број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Минова-Ѓуркова Л.	Стилистика на современиот македонски јазик		2003
		2.	Минова-Ѓуркова Л.	Синтакса на македонскиот стандарден јазик		1994
		3.	Giro Pjer	Semiologija		1983
		4.	Leeb-Lundeberg W.	Word-formation in Kipling: A Stylistic-philological Study		2008

		5.	Roy J. Byrd	WORD FORMATION IN NATURAL LANGUAGE PROCESSING SYSTEMS		2009
		6.	Chomsky, N.	Remarks on Nominalizations		1970

Прилог бр.3		Предметна програма од трет циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	УРБАНА ДИЈАЛЕКТОЛОГИЈА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика - Македонски јазик и лингвистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица - институт, катедра, оддел)	Филолошки факултет „Блаже Конески “ – Скопје Катедра за македонски јазик			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Трет циклус			
6.	Академска година/семестар	Прва година / втор семестар		Број на ЕКТС-кредити	6
8.	Наставник	проф. д-р Марјан Марковиќ			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): -Оспособување за вршење истражувања и анализа во однос на специфичните карактеристики на градските говори од македонскиот дијасистем. Истражувања на трансферот на одредени дијалектни карактеристики на стандардно ниво. -Стекнување способност за вршење теоретско и научно истражување во однос на карактеристиките релевантни за поделбата на македонските дијалекти со посебен осврт на градските говори. - Способност за пренесување на знаењето во однос на повеќе теми од областа на дијалектологијата и лингвистичката географија.				
11.	Содржина на предметната програма: Македонскиот (стандарден и дијалектен) јазик е подложен на низа промени во правец на појасна и поеднозначна комуникација. На дијалектно ниво, македонските говори се раслојуваат и се губат разликите меѓу градските и селските говори. Градските говори поседуваат голем број наследени словенски карактеристики, посебно на лексичко и на фонетско ниво, а од друга страна, од балканска перспектива, претставуваат иновациони јадра за балканските јазични тенденции, како на глаголски план, така и во доменот на морфосинтакста. Од друга страна пак, македонскиот современ јазик е подложен на низа промени и забрзан развој и поради раслојување на дијалектите и поради потребата за адаптација на туѓојазичните влијанија. Курсот по урбана дијалектологија ќе се фокусира на јазичните тенденции во дијалектниот и нивниот трансфер во современиот македонски јазик.				
12.	Методи на учење: предавања и вежби, консултации, проектна (домашна, семинарска) задача, домашно учење (подготовка на испит)				
13.	Вкупен расположив фонд на време	180часа			
14.	Распределба на расположивото време				
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.		30 часа
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториумски), семинари, тимска работа.		/
16.	Други форми на	16.1.	Проектни задачи		20 часа

	активности	16.2.	Самостојни задачи		30 часа	
		16.3.	Домашно учење - задачи		100 часа	
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови			40 бодови	
	17.2.	Индивидуална работа/проект (презентација: писмена и усна)			40 бодови	
	17.3.	Активност и учество			20 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 50 бода		5 (пет) (F)	
			51 x до 60 бода		6 (шест) (E)	
			61 x до 70 бода		7 (седум) (D)	
			од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)	
			од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)	
			од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и за полагање завршен испит		изборен предмет			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		евалуација / самоевалуација			
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Реден број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Божидар Видоески	Дијалектите на македонскиот јазик - Том 1-3	МАНУ, Скопје	1998-1999
		2.	Илиевски, Хр. Петар	Балканолошки лингвистички студии	Скопје: ИМЈ „Крсте Мисирков“	1998
		3.	Фридман, Виктор	Македонистички студии	Скопје: МАНУ	2011
	22.2.	Дополнителна литература				
		Реден број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.		Научни трудови од областа на дијалектологијата, балканистиката и социолингвистиката - во договор со кандидатот.		
		2.				
		3.				

Прилог бр.3		Предметна програма од третиот циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ПРИМЕНЕТИ ПСИХОЛИНГВИСТИЧКИ ИСТРАЖУВАЊА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика Македонски јазик и лингвистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје Катедра за македонски јазик и јужнословенски јазици			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	трет циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва година / прв семестар		Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	проф. д-р Татјана Гочкова-Стојановска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Завршени постдипломски студии и соодветни квалификации на предметите од областа на општата и теоретската лингвистика, целосно или делумно познавање на теми од областа на психологијата, дефектологијата, логопедијата, неврологијата.			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Оспособување на студентите за критично и независно размислување и индивидуализиран и оригинален пристап кон областа на невронауките. Оформување квалитетен и конкурентен кадар за научно-истражувачка работа од областа на психо-невро- и когнитивната психолингвистика. Оспособување на кандидатите за аналитичко-интердисциплинарен пристап, синтетички истражувања, совладување на споредбениот метод во лингвистиката, психологијата и невролингвистиката, обработка на одделни трудови клучни за усвојување на процесот на развојната и патолошката компонента на психолингвистиката, способност за изработка на монографија (дисертација) од областа на психолингвистиката.				
11.	Содржина на предметната програма: Психологија на мозокот, анатомија и психологија на јазичниот систем. Доменот на психолингвистичките истражувања. Психолингвистичка анализа на јазичните нивоа. Металингвистички капацитет. Развојна психолингвистика. Биолошката заснованост на човековото комуникативно однесување. Јазикот и мозокот: функционална невроанатомија и невропатологија, неврални конекции, локализација на функциите, латерализација на функциите. Перцепција на говорот. Говорни сигнали. Кодирање на вербалниот исказ. Декодирање на вербалниот исказ. Текст и дискурс. Психолингвистички пристап кон билингвизмот, усвојувањето на втор и странски јазик.				
12.	Методи на учење: предавања, дискусии, презентации на семинарски трудови				
13.	Вкупен расположив фонд на време	180 часови			
14.	Распределба на расположивото време				
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.		30 часа
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.		
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи		20 часа

		16.2.	Самостојни задачи	30 часа		
		16.3.	Домашно учење - задачи	100 часа		
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови	60 бодови			
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)	30			
	17.3.	Активност и учество	10			
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода	5 (пет) (F)			
		51 x до 60 бода	6 (шест) (E)			
		61 x до 70 бода	7 (седум) (D)			
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)			
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)			
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)			
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		/			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.			
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Т. Гочкова-Стојановска	Психолингвистика	„Просветно дело“, Скопје	2005
		2.	A. R. Lurija	Nevrolingvistika	NOLIT, Beograd	1982
		3.	Caplan, D.	Psycholinguistics, neurolinguistics and Linguistic Aphasiology	Cambridge Studies of Speech Science and Communication	1987
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Kemmerer, D.	Cognitive Neuroscience of Language	Psychologu Press	2014
		2.	Stemmer, B., Whitaker, H.A.	Handbook of Neurolinguistics	Academic Press	2011
		3.	E. M. Fernandez, H.S.Cairnes	Fundamentals of Psycholinguistics	Wiley-Blackwell	2011

Прилог бр.3		Предметна програма од третиот циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	УСВОЈУВАЊЕТО НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК КАКО СТРАНСКИ / КАКО ВТОР И КАКО НЕМАЈЧИН ОД АСПЕКТ НА ПРИМЕНЕТАТА ЛИНГВИСТИКА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика Македонски јазик и лингвистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје Катедра за македонски јазик Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ - Скопје			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	трет циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва година / прв семестар		Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	проф. д-р Татјана Гочкова-Стојановска проф. д-р Искра Пановска-Димкова проф. д-р Лидија Аризанковска проф. д-р Гордана Алексова проф. д-р Лидија Тантуровска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Завршени постдипломски студии и соодветни квалификации на предметите од областа на граматиката на македонскиот јазик, методика на македонскиот јазик, предмети од областа македонски јазик како странски			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): По завршувањето на курсот, осмислен и структуриран како интерактивна дејност и функционална целина од предавања и сообразни проектни задачи од различен обем, кандидатите поседуваат проширени знаења за теориската и методолошката рамка на усвојувањето на македонскиот јазикстрански /како втор и како немајчин.. Во овој контекст особено е важен нивниот позитивен и креативен однос кон местото и важноста на оваа дејност во општеството, од аспект на образовната лингвистика, како релевантен сегмент на применетата лингвистика, како и од аспект на социолингвистиката и на јазичното планирање. Кандидатите, како квалитетен и конкурентен кадар од односната област, поседуваат способности, вештини, особини и свест за: - самостојно и колективно планирање и спроведување научно-истражувачка работа од областа на усвојувањето на македонскиот јазик; - самостојно и колективно планирање и изведување настава по македонски јазик странски /како втор и како немајчин, во согласност со особеностите и различностите според целните групи, заснована на јазичните вештини и на комуникативниот метод и во корелација со Заедничката европска референтна рамка на јазици; - применување на техниките за тестирање,при изготвување тестови и при спроведување на тестирањето по македонски јазиккако странски /како втор и како немајчин за почетно, средно и напредното рамниште, споредЗаедничката европска референтна рамка на јазици; - препознавање, проценување на компетентноста и користење литература и разни видови наставни помагала во печатена или дигитална форма, како и за креирање и приспособување разни видови наставни материјали за разни наставни ситуации, содржини и целни групи; - спроведување разни форми на оценување, самоевалуација и евалуација на јазичните знаења,				

	способности и вештини на македонски јазик кај слушателите, а кај себеси и за самоевалуација на знаењата, способностите и вештините за планирање, организирање и изведување настава по македонски јазик како странски /како втор и како немајчин; - избирање и вклучување во современи форми за доживотно учење, во функција на подобрување и надградување на сопствените квалитативни и квантитативни научни и стручни капацитети.			
11.	Содржина на предметната програма: Актуелни теориски и применети истражувања од областа на МЈСЈ/ВЈ/НЈ. Образовната лингвистика во образовен, општествен и социолингвистички контекст.Современи методи и пристапи во наставата по МЈСЈ/ВЈ/НЈ. Практичните аспекти на оформувањето на предметна и студиска програма по МЈСЈ/ВЈ/НЈ за различни профили и целни групи. Усвојување на наставата по МЈСЈ/ВЈ/НЈ со поддршка на компјутер (CALL). Дизајнирање на различни типови тестови по МЈСЈ/ВЈ/НЈ. Психометриска анализа и основи на статистика. Психо- и социолингвистички аспекти на усвојувањето на МЈСЈ/ВЈ/НЈ.			
12.	Методи на учење: предавања, дискусии, презентација на проектни задачи			
13.	Вкупен расположив фонд на време	200 часа		
14.	Распределба на расположивото време			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30 часа
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	20
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	20
		16.2.	Самостојни задачи	30
		16.3.	Домашно учење - задачи	100
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови	60 бодови	
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)	30 бодови	
	17.3.	Активност и учество	10 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода	5 (пет) (F)	
		51 х до 60 бода	6 (шест) (E)	
		61 х до 70 бода	7 (седум) (D)	
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)	
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)	
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		/	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		македонски	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен 61 формулар. Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. Законски пропишаните форми на интерна и екстерна	

		евалуација.				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Bennet, W.A	Applied Linguistics and Language Learning	Routledge Library Editions: Linguistics	2013
			Hall, C.J.	Mapping Applied Linguistics: A Guide for Stidents and Practitioners	Rothlidge Library Editions: Linguistics	2011
		2.	Bachman L., Palmer A.	Language Assessment in Practice (Oxford Applied Linguistics)	Oxford	2010
		3.	Ellis R., Barkhuizen G.	Analysing Learner Language (Oxford Applied Linguistics)	Oxford	2010
		4	Durbaba, O	Teorija i praksa učenja i nastave stranih jezika	Zavod za udžbenike, Beograd	2011
		5	Thornbury, S.	How to Teach Grammar	Pearson Education	1999
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Совет на Европа, 2001	Заедничка европска референтна рамка за јазици: учење, настава и оценување	Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ – Скопје Филолошки факултет „Блаже Конески“	2012
		2.	Т.Гочкова-Стојановска И.Пановска-Димкова Г. Алексова Л.Аризанковска Л.Тантуровска	Учебници, Прирачници и ТЕМАК-тестови за учење македонски јазик како странски	Проект Темпус Филолошки факултет	2005 - 2012

		3.	Л.М.-Гуркова	Граматика на македонскиот стандарден јазик за странци	Скопје: 2-ри Август С – Штип	2007
		4.	Р.Пановска, К. Конески, Л.М.Гуркова	Учебници за учење македонски јазик како странски	Семинар за македонски јазик, литература и култура	1970-2000
		5.				

Наслов на наставниот предмет		КОГНИТИВНА ЛИНГВИСТИКА	
Код			
Студиска програма		македонски јазик	
потпрограма		македонски јазик и лингвистика	
Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)		Филолошки факултет „Блаже Конески,, – Скопје	
Степен (прв, втор, трет циклус)		трет циклус	
Академска година / семестар		прва година / втор семестар	Број на ЕКТС кредити 6
Наставник		Димитар Пандев и Симон Саздов	
Предуслови за запишување на предметот		нема	
Цели на предметната програма (компетенции): Стекнување знаења од областа на когнитивната лингвистика и развојните насоки во оваа лингвистичка дисциплина. Способност за анализирање јазични појави од аспект на спознајната теорија за јазикот.			
Содржина на предметната програма: Лингвистиката и когнитивните науки.Јазикот како предмет на когнитивната лингвистика. Концепт. Јазична категоризација: прототипи, системска полисемија, иконичност, природност. Метафората и метонимијата од когнитивнолингвистички аспект. Концептуалното посредство меѓу синтаксата и семантиката. Искусствената основа и прагматичката заднина на јазичната употреба. Релацијата меѓу јазикот и мислата: релативизам и концептуални универзалии. Содржината може да се приспособи за да опфати конкретни интереси на докторандите.			
Методи на учење: Предавања, дискусии, презентација на семинарски			
Вкупен расположив фонд на време		180 часа	
Форми на наставните активности	Предавања- теоретска настава		30 часа (2+0)
	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа		-
Други форми на активности	Проектни задачи, самостојни задачи, домашно учење		150 часа
Начин на оценување:			
Тестови/ завршен испит			
Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)			
Активност и учество			
Критериуми за оценување (оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
	од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)
	од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)
	од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)
	од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)
	од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)

Услов за потпис и полагање на завршен испит				
Јазик на кој се изведува наставата		македонски		
Метод на следење на квалитетот на наставата		- По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. - Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. - Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.		
Литература				
Задолжителна литература				
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Vyvyan Evans & Melanie Green	Cognitive Linguistics (An Introduction)	Edinburgh University Press	2006
2.	Gunter Radden & Rene Dirven	Cognitive English Grammar	John Benjamins Publishing Company	2007
3.	Andrew Ortony (ed.)	Methaphor and thought	Cambridge	1993
Дополнителна литература				
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Lynne Cameron & Graham Low (ed.)	Researching and Applying Methaphor	Cambridge	1999
2.	G. Lakoff & M. Johnson	Methapphors We Live By	The University of Chicago Press	Chicago 1980
3.	Eve E. Sweetser	From etymology to pragmatics (Methaphorical and cultural aspects of semantic structure)	Cambridge	1990
4.	George Lakoff	Women, fire, and dangerous things: what categories reveal about the mind	The University of Chicago Press	Chicago 1987
5.	Mark Turner	Death is the mother of beauty	The University of Chicago Press	Chicago 1987

Наслов на наставниот предмет		СОЦИОЛИНГВИСТИКАТА И НАСТАВАТА ПО ЈАЗИК		
Код				
Студиска програма		Македонистика Македонски јазик и лингвистика		
потпрограма		македонски јазици лингвистика		
Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)		Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје Катедра за македонски јазик		
Степен (прв, втор, трет циклус)		трет циклус		
Академска година / семестар		прва година / втор семестар	Број на ЕКТС кредити	6
Наставник		проф. д-р Станислава-Саша Тофоска		
Предуслови за запишување на предметот		запишани докторски студии		
Цели на предметната програма (компетенции):				
Студентите ќе ги усовршат своите знаења од областа на социолингвистиката и нивната поврзаност со наставата по јазик, а особено во процесот на усвојувањето и учењето на македонскиот како втор/странски јазик.				
Студентите ќе умеат да го применат своето знаење од областа така што ќе можат : - самостојно да идентификуваат, да планираат и да спроведуваат истражувања од областа на социолингвистиката во однос на македонскиот јазик; -да создаваат материјали за изучување на македонскиот јазик како втор/странски јазик.				
Содржина на предметната програма:				
Јазикот и идентитетот. Јазикот и културата. Јазикот и општеството; билингвизам и мултилингвизам. Јазикот и варијантноста (стандард, дијалекти, социолекти итн.). Јазикот и интеракцијата, јазична социјализација. Интеракциска социолингвистика; меѓукултурна комуникација.Влијанието на глобализацијата и популарната култура врз јазикот. Јазикот и образованието. Социолингвистиката и наставата по јазик. Методи за спроведување конверзациска анализа, со особен акцент на анализа на дискурсот во училищата и фокус на препознавање на различните комуникативните репертоари на учениците/студентите. Стекнување металингвистичка свесност за различните комуникативни репертоари, за нивната функционална вредност и соодветната употреба во различни општествени ситуации, како и за нивната употреба како еден од методите во наставата по јазик. Сите општи теориски прашања ќе бидат илустрирани и со македонски примери, а конкретните анализи ќе бидат спроведени на македонски јазичен материјал.				
Методи на учење: теориски предавања, дискусии и анализа на различни случаи, како и спроведување на сопствено истражување на избран случај.				
Вкупен расположив фонд на време			180 часа	
Форми на наставните активности	Предавања- теоретска настава			30 часа (2+0)
	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа			-
Други форми на активности	Проектни задачи, самостојни задачи, домашно учење			150 часа
Начин на оценување				
Тестови/ завршен испит			50%	
Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)			40%	

Активност и учество		10%		
Критериуми за оценување (оценка)	до 50 бода	5 (пет) (F)		
	од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)		
	од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)		
	од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)		
	од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)		
	од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)		
Услов за потпис и полагање на завршен испит		напишана и усно одбранета семинарска работа		
Јазик на кој се изведува наставата		македонски		
Метод на следење на квалитетот на наставата		По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.		
Литература				
Задолжителна литература				
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Hornberger N.H and McKay, S. (eds.)	Sociolinguistics and language education (New Perspectives on Language and Education: 18)	Bristol, Buffalo,, Toronto: Multilingual matters.	2010
2.	McKay, S. Hornbereg, N. (eds.)	Sociolinguistics and Language Teaching	Cambridge: Cambridge University Press.	1996
3.	Paulston, C, Tucker, G. .	“Multilingualizam, Politics and Education” Sociolinguistics: The Essential Readings	Oxford: Blackwell Publishing Ltd.	2006
Дополнителна литература				
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Riley, Philip	Language, Culture And Identity: An Ethnolinguistic Perspective	London: Continuum Intl Pub Group	2007
2.	De Bot, K, Lowie, W and M. Verspoor	Second Language Acquisition.	London and New York: Routledge.	2005
3.	Hudson, R.	Sociolinguistics.	Cambridge: Cambridge University Press	1996
4.	Петроска, Е. Црвенковска Е.	Колективниот билингвизам во Република Македонија, Individualnainkolektivnadvojezičnost, SlavicaSlovenica	Ljubljana Filozofska fakulteta	2012

6.	Тофоска, Ст. (коавтор со Е.Петроска и Љ. Боцевска).	„Профилот на учениците што го изучуваат македонски јазик како втор“ во: <i>Prvi, drugi, ini jezik: hrvatsko-makedonske usporedbe</i> , ur. L. Cvikić i E. Petroska, 126-136.	Zagreb:Hrvatsko filološko društvo	2013
		одделни статии и друга литература во зависност од интересот на студентите		

Прилог бр.3		Предметна програма од третиот циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ФОРЕНЗИЧКА ЛИНГВИСТИКА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика Македонски јазик и лингвистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје Катедра за македонски јазик			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	трет циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва година / втор семестар		Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	проф. д-р Искра Пановска-Димкова			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Завршени постдипломски студии и соодветни квалификации на предметите од областа на граматиката на македонскиот јазик и фонетиката и фонологијата на македонскиот јазик.			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Оформување квалитетен и конкурентен кадар за научно-истражувачка работа од областа на форензичката лингвистика. Здобивање на сознанија за улогата на форензичкиот лингвист. Здобивање сознанијаод областа форензичка фонетика. Форензичка анализа на говорен текст. Форензичка анализа на пишан текст.				
11.	Содржина на предметната програма: Поим за форензичка анализа на текст. Типови форензички текстови Морфолошко значење и фонетска сличност. Авторство и плагијат. Синтаксичка комплексност на пишан текст. Лексичко-граматичка двосмисленост. Лексичко значење. Прагматичко значење. Улогата на форензичкиот фонетичар. Фонетска транскрипција. Профилирање и идентификација на говорителот.				
12.	Методи на учење: предавања, дискусии, презентација на семинарски трудови				
13.	Вкупен расположив фонд на време	180 часови			
14.	Распределба на расположивото време				
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.		30 часа
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.		/
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи		40 часа
		16.2.	Самостојни задачи		30 часа
		16.3.	Домашно учење - задачи		100 часа

17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови	60 бодови			
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)	30 бодови			
	17.3.	Активност и учество	10 бодови			
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода	5 (пет) (F)			
		51 x до 60 бода	6 (шест) (E)			
		61 x до 70 бода	7 (седум) (D)			
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)			
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)			
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)			
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	/				
20.	Јазик на кој се изведува наставата		македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.			
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Ollson J.	Forenzička lingvistika	Školska knjiga, Zagreb	2011
		2.	Coulthard, M. Johnson, A.	An Introduction to Forensic Linguistics: Language in Evidence	Routledge	2007
		3.	Baldwin, JR., French, P.	Forensic Phonetics	Pinter Pub Ltd.	1990
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Спасов, Љ., Савицка, И.	Фонологија на современиот македонски стандарден јазик	Детска радост	1987
		2.				
		3.				

Прилог бр.3		Предметна програма од третиот циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	СПОРЕДБЕНА ИСТОРИСКА СОЦИОЛИНГВИСТИКА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И/ИЛИ ДРУГИТЕ ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ ЈАЗИЦИ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика Македонски јазик и лингвистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје Катедра за македонски јазик			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	трет циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва година / втор семестар		Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	проф. д-р Људмил Спасов			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Научно-истражувачка работа врз проблематиката на создавањето на литературните и/или стандардните јазици на Македонците и другите словенски (и несловенски) народи во Југоисточна Европа. Споредбени истражувања. Оспособување на кандидатите за синтетички истражувања, совладување на споредбениот метод во лингвистиката и културната историја, обработка на одделни текстови клучни за процесот на стандардизацијата на македонскиот јазик, оспособување за изработка на монографија (дисертација) од областа историја на македонскиот јазик и/или другите јужнословенски јазици				
11.	Содржина на предметната програма: Социолингвистички пристап во дијакхронијата, споредбениот пристап во културната историја, одделни дефиниции, литературен и/или стандарден јазик, дијалектната основа и/или основата на писмениот јазик, двојазичност и/или повеќе јазичност, литургиски текстови, лаички текстови, славика романа и славика ортодокса, мислителите и практичарите				
12.	Методи на учење: предавања, дискусии, презентација на семинарски трудови				
13.	Вкупен расположив фонд на време	180 часови			
14.	Распределба на расположивото време				
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30 часа	
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	/	
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	20 часа	
		16.2.	Самостојни задачи	30 часа	
		16.3.	Домашно учење - задачи	100 часа	
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови			60 бодови

	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)	30 бодови			
	17.3.	Активност и учество	10 бодови			
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода	5 (пет) (F)			
		51 x до 60 бода	6 (шест) (E)			
		61 x до 70 бода	7 (седум) (D)			
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)			
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)			
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)			
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	/				
20.	Јазик на кој се изведува наставата	македонски				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Људмил Спасов	Избрани поглавја од историјата на македонскиот писмен јазик / Бојата на јазикот, прв дел	Култура, Скопје	2005
		2.	Људмил Спасов	Избрани поглавја од историјата на македонскиот писмен јазик / Бојата на јазикот, втор дел	Култура, Скопје	2006
		3.	Jouko Lindstedt, Ljudmil Spasov, Jouhani Nourlotto (ed.)	The Konikovo Gospel / Кониовско евангелие, Bibl. Patr. Alex. 268	Societas Scientiarum Fenica/ The Finnish Societs of Sciences and Letters, Helsinki	2008
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Димитар Пандев,	Вовед во македонистиката	Македонска реч, Скопје	2009

		2.	Ранко Бугарски	Jezik u društvu	Prosveta, Beograd	1968
		3.	Anita Peti Stantić	Jezik naš i/ili njihov	Srednja Europa, Zagreb	2008

Прилог бр.3		Предметна програма од третиот циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	СПОРЕДБЕНИ ПРОУЧУВАЊА МЕЃУ МАКЕДОНСКИОТ И СЛОВЕНЕЧКИОТ ЈАЗИК ВО ЈУЖНОСЛОВЕНСКИ И СЛОВЕНСКИ КОНТЕКСТ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика Македонски јазик и лингвистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје Катедра за македонски јазик			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Трет циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва година / прв семестар		Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	проф. д-р Лидија Аризанковска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Завршени постдипломски студии			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Оформување квалитетен кадар кој се насочува во научно-истражувачка работа од областа на споредбените истражувања, и тоа од областа на македонскиот јазик во споредба со словенечкиот јазик и истите разгледувани во јужнословенски и словенски контекст.				
11.	Содржина на предметната програма: Споредбени проучувања меѓу македонскиот и словенечкиот јазик на сите јазични нивоа преку примена на современите лингвистички теории и истите разгледувани во еден поширок контекст, јужнословенскиот и словенскиот, што значи вклучување и на овие генетски сродни јазици во споредбените научни истражувања, а со цел истакнување на сличностите и разликите кај овие јазици, главно со акцент на современите јазични промени и тенденции.				
12.	Методи на учење: предавања, вежби, домашна работа, истражувачки активности, консултации, менторска настава				
13.	Вкупен расположив фонд на време	180 часа			
14.	Распределба на расположивото време				
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања-теоретска настава.		20
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.		
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи		30
		16.2.	Самостојни задачи		30
		16.3.	Домашно учење - задачи		100
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови		10	
	17.2.	Индивидуална работа/ проект		60	

		(презентација: писмена и усна)				
	17.3.	Активност и учество		30		
18 .	Критериуми за оценување (бодови/оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)		
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)		
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)		
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)		
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)		
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)		
19 .	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Изработка на семинарска работа			
20 .	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски и словенечки јазик			
21 .	Метод на следење на квалитетот на наставата		Евалуација/самоевалуација			
22 .	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Аризанковска, Л.	Функционално оптоварување на наследените словенски суфикси за <i>nomina agentis</i> во македонскиот и во словенечкиот јазик (со посебен осврт на суфиксот <i>*-tel'ь</i> врз фонот на изофункционалните суфикси).	Скопје: Филолошки факултет, „Блаже Конески”	2001
		2.	Аризанковска Л.	Од семантиката и синтаксата на дел од словенечките и македонските партикули	Скопје: Универзитет „Св. Кирил и Методиј”	2007
		3.	Пипер П. (ред.):	Јужнословенски језици: граматичке структури и функции	Београд: Београдска књига	2009
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година

		1.	Аризанковска, Л.	Македонскиот и словенечкиот јазик (особености кои ги доближуваат и ги оддалечуваат, <i>Трета македонско-словенечка научна конференција, Охрид, 2007, (Зборник)</i> , 181-198.	Скопје: Универзитет „Св Кирил Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“	2009
		2.	Аризанковска, Л.	За партикулите во македонскиот, словенечкиот и полскиот јазик, <i>Folia Philologica Macedono-Polonica</i> , том 8, 605-617.	Скопје: Универзитет „Св Кирил Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“	2011
		3.	Тополињска, З.	Македонско-полска конфронтативна граматика	Скопје: МАНУ	2008
		4.	Тополињска, З.	Студии од македонско-бугарската јазична конфронтација	Скопје: МАНУ	1996
		5.	Аризанковска, Л. (уред.)	македонско-словенечка научна конференција (Зборник)	Скопје: Универзитет „Св Кирил Методиј“, Филолошки факултет „Блаже Конески“	2009
		6.	Аризанковска, Л.	Македонскиот и словенечкиот јазик од функционален аспект како дел од развојните процеси на 21. век, <i>Slavistična prepletanja</i> 4, 99-111.	Maribor: Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta	2021

Прилог бр.3		Предметна програма од третиот циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	СОВРЕМЕНИ ЛИНГВИСТИЧКИ ТЕОРИИ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика – македонски јазик и лингвистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)				
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)				
6.	Академска година / семестар	Прва година / прв семестар	Прв семестар	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	проф. д-р Димитар Пандев доц. д-р Бобан Карапејовски			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Запознавање и здобивање со продлабочени знаења за современите лингвистички теории во изучувањето на јазикот. Стекнување способности и компетенции за примена на основните и посебните теориски пристапи во проучувањето на македонскиот јазик. Оспособување за формулирање основни и покомплексни истражувачки проблеми и нивно решавање преку современите теориски пристапи. Стекнување компетенции и вештини за создавање научно дело преку примена на овие тенденции во лингвистиката.				
11.	Содржина на предметната програма: 1. Историски основи на современата лингвистика. 2. Од филологија кон лингвистика и семиологија. Сосир и структурализмот како предуслов за современите лингвистички теории. 3. Филозофија на јазикот. 4. Лингвистиката од втората половина на 20 век до денес. 5. Функционална лингвистика. 6. Пристап кон трансформативно-генеративната граматика. 7. Апликација на современите лингвистички пристапи врз македонистички корпус (од ракописи – дијахрониско проучување на јазикот со помош на современите теориски пристапи до апликација врз современ јазик).				
12.	Методи на учење: предавања и вежби, консултации, проектна (домашна, семинарска) задача, домашно учење (подготовка на испит)				
13.	Вкупен расположив фонд на време	180 часа			
14.	Распределба на расположливото време	2+0			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.		30
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.		/
16.	Други форми на	16.1.	Проектни задачи		20

	активности	16.2.	Самостојни задачи	30		
		16.3.	Домашно учење - задачи	100		
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови	50			
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)	40			
	17.3.	Активност и учество	10			
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 50 бода	5 (пет) (F)		
51 x до 60 бода			6 (шест) (E)			
61 x до 70 бода			7 (седум) (D)			
од 71 до 80 бода			8 (осум) (C)			
од 81 до 90 бода			9 (девет) (B)			
од 91 до 100 бода			10 (десет) (A)			
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит					
20.	Јазик на кој се изведува наставата		македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.			
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Lycan, William G.	Philosophy of Language: A Contemporary Introduction	Routledge	3 rd edition, 2019
		2.	Chandler, Daniel	Semiotics: The Basics	Routledge	4 th edition, 2021
		3.	Thompson, Geoff	Introducing Functional Grammar	Routledge	3 rd edition, 2014
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Алпатов, Владимир Михайлович	История лингвистических учений	ЮРАЙТ	2022
		2.	Joseph, John E.	From Whitney to Chomsky: Essays in the History of American Linguistics	John Benjamins Publishing Company	2002

		3.	Кронгауз, Максим Анисимович	Семантика	Издательский центр «Академия»	2005
		4.	Мустайоки, Арто, Зинаида Какбаевна Сабитова, Татьяна Васильевна Парменова и Леонид Авраамович Бирюлин	Функциональный синтаксис русского языка	Юрайт	2020
		5.	Мустайоки, Арто	Теория функционального синтаксиса. От семантических структур к языковым средствам		2006
		6.	Плунгян, Владимир Александрович	Введение в грамматическую семантику: грамматические значения и грамматические системы языков мира	РГГУ	2011

Прилог бр.3		Предметна програма од третиот циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ОД РЕЧЕНИЦА ДО ТЕКСТ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика - Македонски јазик и лингвистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Филолошки факултет „Блаже Конески“			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Трет циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва година / втор семестар	Втор семеста р	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	проф. д-р Анета Дучевска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Предметната програма има за цел да го насочи студентот во истражување и во проучување на надреченичното ниво на македонскиот јазик. Студентот ќе се оспособи да анализира текстови од различни стилови, да ја анализира површинската и длабинската структура на текстот, да ги разграничи механизмите на поврзување на ниво на простата и на сложената реченица, наспрема оние на текстот. Исто така, ќе стекне знаења, а со тоа и компетенции, за восприемање на поапстрактни теориско-методолошки концепти во областа на лингвистиката на текстот.				
11.	Содржина на предметната програма: 1. Реченица – текст – контекст. 2. Анализа на текстот како производ и како процес. 3. Механизмите на дискурлната анализа. 4. Синтакса, семантика, и прагматика на текстот. 5. Продукција и перцепција, структура, микро структура и макро структура, дискурсни релации (кохезија, кохеренција, анафора, катафора).				
12.	Методи на учење: предавања и семинари				
13.	Вкупен расположив фонд на време	180 часови			
14.	Распределба на расположивото време				
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.		<u>30</u>
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.		
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи		<u>20</u>
		16.2.	Самостојни задачи		<u>30</u>
		16.3.	Домашно учење - задачи		<u>100</u>
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови			
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)			
	17.3.	Активност и учество			
18.	Критериуми за оценување (бодови/	до 50 бода		5 (пет) (F)	

	оценка)	51 х до 60 бода		6 (шест) (E)		
		61 х до 70 бода		7 (седум) (D)		
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)		
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)		
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит					
20.	Јазик на кој се изведува наставата		македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		самоевалуација			
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Robert-Alain de Beaugrande Wolfgang Ulrich Gressler	Uvod u lingvistiku teksta	Disput, Zagreb	2010
		2.	Barbara Fox	Discourse structure and anaphora	Cambridge University Press	1987
		3.	Gillian Brown George Yule	Discourse Analysis	Cambridge University Press	1983
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Lada Badurina	Izmedju redaka	Izdavacki centar Rijeka	2008
		2.				
		3.				

Ред.број		Предметна програма од трет циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ОБРАЗОВНАТА ЛИНГВИСТИКА И НАСТАВАТА ПО МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика Македонски јазик и лингвистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје Катедра за македонски јазик и јужнословенски јазици			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	трет циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва година		втор семестар	
7.	Оптовареност со предметот изразена во ЕКТС кредити	6			
8.	Наставник (во случај на повеќе наставници назначен одговорен наставник)	проф. д-р Гордана Алексова			
9.	Јазик на кој се изведува наставата	македонски			
10.	Неопходни предуслови за слушање и полагање на предметот	Титула магистер од областа на македонскиот јазик.			
11.	Цели на предметната програма (компетенции) и резултати од учењето:	По завршувањето на курсот, осмислен и структуриран како интерактивна дејност и функционална целина од предавања и сообразни проектни задачи од различен обем, кандидатите поседуваат проширени знаења за теорискиот и практичниот аспект на поврзаноста помеѓу образовната лингвистика и наставата по македонски јазик на сите рамништа. Доаѓа до израз нивниот позитивен и креативен однос кон образовната лингвистика, како релевантен сегмент на применетата лингвистика, како и свеста за важноста на оваа дејност во општеството, самостојно и во рамките социолингвистиката и на јазичното планирање. Кандидатите поседуваат способности, вештини, особини и свест за:			

		- елаборирање на врската на образовната лингвистика со лингвистиката, применетата лингвистика, социологијата, социолингвистиката, психолингвистиката, невролингвистиката, антропологијата и други науки и за функционално поврзување на оваа врска со своите истражувачки цели; - толкување на определени состојби во наставата по македонски јазик и по јазик, воопшто, како резултат на определени дискурси и идеологии внесени во образовната јазична политика; - препознавање на корисната, хумана и творечка страна на јазичната разновидност – стилска, дијалектна и сл., како и на повеќејазичноста и нивно имплементирање во формите на наставното планирање; - повекестрана толеранција на употребата на дијалектите во наставата, како и на индивидуалната и колективната двојазичност и на повеќејазичноста во училиштето и во поширокото опкружување на учениците; - искажување сопствени ставови за разни аспекти на образовната јазична политика; - осмислување, планирање и спроведување на самостојно исражување од областа на образовната лингвистика; - креирање наставни шаблони за разни содржини од македонскиот јазик за потребите на учениците со мајчин или со немајчин јазик македонски, засновани на хуманите принципи на образовната лингвистика; - изнаоѓање креативни наставни методи за функционално поврзување на мајчиниот јазик и на јазичните содржини од предметот Македонски јазик со наставата по странски јазик.
12.	Детална содржина на предметот по поглавја и единици со резултатите од учење за секое поглавје	Поим за образовна лингвистика. Целите на образовната лингвистика и нејзината врска со други научни дисциплини. Јазикот во јазичното општење и во меѓусебната комуникација. Врската на усвојувањето на стандардниот јазик со состојбите во општеството, јазичната и образовната политика во државата, географското поднебје, културолошките навики, повеќејазичноста, повеќекултурноста итн. Образовната лингвистика и наставата по македонски јазик. Местото и важноста на македонскиот јазик во образовниот систем. Образовната јазична политика во Македонија. Историски преглед на наставните програми по македонски јазик и нивната врска со општествените промени. Усогласување на лингвистичките содржини во наставата и во учебниците во зависност од степенот на образованието и типот на средното образование. Комуникативноста како главно начело во усвојувањето на стандардниот јазик и на неговите стилски особености, како и на македонскиот јазик како немајчин во основното и во средното образование. Наставата по мајчин јазик и изучувањето странски јазици. Особеностите на еднојазичните корисници и корисниците на повеќе јазици.
13	Заемна поврзаност на предметите	Усвојувањето на македонскиот јазик како странски од аспект на применетата лингвистика Социолингвистиката и наставата по јазик Применети психолингвистички истражувања Од реченица до текст

		Методологија на научноистражувачката работа		
14.	Детален опис на наставните и работните методи за предметот	Преку методите на: - опсервација, препознавање и индентификување се поставуваат и се надградуваат предметните содржини во препознатлив и претходно реализиран наставен и лингвистички контекст; - анализа, споредување, сопоставување, синтеза и изведување заклучок/сумирање се поттикнуваат аналитичките, когнитивните и истражувачките способности, заради нивно вклучување во креативни научно-истражувачки постапки; - планирање, креирање и реализација се операционализираат постојните и новостекнатите знаења, способности и вештини во разновидни форми на распоредување на јазичната, лингвистичката и дидактичката граѓа во обрасци за наставни програми и планови за тематските подрачја на предметот Македонски јазик, водејќи сметка за образовниот, општествениот и социолингвистичкиот контекст на оваа настава; - разговор, дијалог и монолошко излагање доаѓаат до израз способностите за јазично општење при поттикнување раговор или дијалог, при самоиницијативно вклучување во или исклучување од комуникацијата, како и способноста за самостојно излагање пред аудиториум; - индивидуална и групна работа се покажуваат способностите и вештините за самостојно и групно креирање релевантни работни документи за наставни и за педагошко-административни потреби и - проектирање и презентација се претставуваат, се проверуваат и се надградуваат способностите за научно и системно прикажување на дел од наставните содржини во концизна и прецизна форма, а во согласност со начелата на академското пишување.		
15.	Вкупен расположив фонд на време	180 часа		
16.	Форми на наставните активности	16.1.	Предавања- теоретска настава. часови	30 часа
		16.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа: часови	20 часа
		16.3.	Пракса: часови	10 часа
17.	Други форми на активности	17.1.	Проектни задачи: часови	20 часа
		17.2.	Самостојни задачи: часови	20 часа
		17.3.	Домашно учење - задачи	80 часа
18	Услови за потпис			
19	Начин на оценување			
	19.1.	Тестови: бодови		30
	19.2.	Семинарска работа/проект, презентација писмена и усна: бодови		20
	19.3.	Завршен испит: бодови		50
20	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)

		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)		
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)		
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Разговори, дискусии, консултации и проверки во усна и пишана форма, преку средби во живо и на далечина.				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Spolsky, B., Hult, F. M. (eds.)	The Handbook of Educational Linguistics	Malden, MA: Blackwell Publishing	2008
		2.	Halliday, M.A.K.	Language and Education. Collected Works of M.A.K.Halliday, vol.9	Webster, J.J., ed. London: Continuum	2007
		3.	Tomlin, R.	Functionalism in Second Language Acquisition. <i>Studies in Second Language Acquisition</i> , 12(2), 155-177		1990
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Hornberger, Nancy H. et Sandra Lee McKay (eds.)	Sociolinguistics and Language Education	Bristol: Multilingual Matters.	2010
		2.	Bates, E., MacWhinney, B. (Ed.)	Competition, variation, and language learning. <i>Mechanisms of language aquisition</i> (pp. 157–193)	Lawrence Erlbaum Associates, Inc.	1987
		3.	Wright, T.	Classroom Management in Language Education. Houndmills: Palgrave Macmillan.3		2005

Наслов на наставниот предмет		МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ОД АСПЕКТ НА ПРАГМАТИКАТА		
Код				
Студиска програма		Македонистика Македонски јазик и лингвистика		
Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)		Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје Катедра за македонски јазик		
Степен (прв, втор, трет циклус)		Трет циклус		
Академска година / семестар		прва година / втор семестар	Број на ЕКТС кредити	6
Наставник		проф. д-р Искра Пановска-Димкова доц. д-р Бојан Петревски		
Предуслови за запишување на предметот		запишанидокторскистудии		
<u>Цели</u> на предметната програма (компетенции): Студентите да анализираат различни пројави на македонскиот јазик од прагматички аспект и да ги продлабочат сознанијата од областа на прагматиката.				
Содржина на предметната програма: Стратегии поврзани со различни говорни чинови во македонскиот јазик. Варијациите на значењата во зависност од контекстот на употреба на јазичните изрази. Експлицитните наспрема имплицитните значења на исказите во различни функционални стилови на македонскиот јазик. Прагматички модификации на искази со различни синтаксички структури. Прагматички мотивирани варијации на структурата на исказот како информациска единица. Стереотипите изразени во јавната употреба на македонскиот јазик. Политичкиот дискурс од прагматички аспект. Аргументативната лингвистика како теориска рамка за прагматички пристап кон македонскиот јазик.				
Методи на учење: Предавања, анализа, дискусии, сопствени истражувања, изработка и презентација на семинарска работа				
Вкупен расположив фонд на време			180 часа	
Форми на наставните активности	Предавања- теоретска настава		30 часа (2+0)	
	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа		-	
Други форми на активности	Проектни задачи, самостојни задачи, домашно учење		150 часа	
Начин на оценување				
Тестови/ завршен испит			50%	
Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)			40%	
Активност и учество			10%	
Критериуми за оценување (оценка)	до50бода		5 (пет) (F)	
	од51до60бода		6 (шест) (E)	
	од61до70бода		7 (седум) (D)	
	од71до80бода		8 (осум) (C)	
	од81до90бода		9 (девет) (B)	
	од91до100бода		10 (десет) (A)	
Услов за потпис и полагање на завршен испит		Напишана и усно одбранета семинарска работа		
Јазик на кој се изведува наставата		Македонски		

Метод на следење на квалитетот на наставата		- По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. - Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. - Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.		
Литература				
Задолжителна литература				
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Jenny Thomas	Meaning in Interaction: An Introduction to Pragmatics	Routledge	2013
2.	Yan Huang	Pragmatics	Oxford University Press	2007
3.	Марија Кусевска, Елени Бужаровска	Прагматика: Јазик и комуникација	Арс Ламина – публикации, Арс Либрис	2020
Дополнителна литература				
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Laurence R.Horn, Gregory Ward (ed.)	The Handbook of Pragmatics	Blackwell Publishing	2006
2.	Catherine Kerbrat-Orecchioni	L'implicite	Armand Colin	2012
3.	Jean Claude Anscombre, Oswald Ducrot	L'argumentation dans la langue	Pierre Mardagaéditeur	1995
4.	Billy Clark	Pragmatics: The Basics	Routledge	2022
5.	DominiqueMaingueneau	Pragmatique pour le discours littéraire	Dunod	1995

Наслов на наставниот предмет	ФОНЕТСКО-ФОНОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА НА МАКЕДОНСКАТА ЈАЗИЧНА ТЕРИТОРИЈА		
Код			
Студиска програма	Македонистика		
потпрограма	Македонски јазик и лингвистика		
Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје		
Степен (прв, втор, трет циклус)	трет циклус		
Академска година / семестар	Прва година / прв семестар	Број на ЕКТС кредити	6
Наставник	д-р Веселинка Лаброска, дописен член на МАНУ		
Предуслови за запишување на предметот	Нема		
Цели на предметната програма (компетенции): Со изучувањето на овој предмет кандидатите чиешто понатамошно усовршување ќе оди во правец на македонистиката и лингвистиката се запознаваат со современите начини на фонетско-фонолошка анализа на јазикот, која придонесува за попрецизно дефинирање на фонетските и фонолошките особености на даден јазик, а во потесни рамки на фонетско-фонолошките особености на македонскиот јазик.			
Содржина на предметната програма: Предметот <i>Фонетско-фонолошки истражувања на македонската јазична територија</i> опфаќа осврт на модерните принципи на фонетско -фонолошка анализа базирана врз структуралната фонолошка теорија, но со извесен компромис со дистрибуционалистичката фонологија. Во овој пристап фонемата се дефинира од една страна, како единица способна да ги разликува значењето на изразите и граматичките форми и, од друга страна, како збир на конкретни фонетски реализации, како општествено стабилен гласовно-артикулациски тип. Поконкретни области анализирани во рамките на сегменталната фонологија на македонскиот јазик ќе бидат вокалите, сонантите и консонатите, како и јунктурите како сегментални единици. Предмет на супрасегменталаната фонологија ќе бидат: фонетската фраза, зборот, слогот и акцентот, се разбира во рамките на македонскиот стандарден јазик, но и со споредби на состојбата на дијалектно рамниште кои ќе понудат појасна слика за разликите во изговорната практика што може да се слушне кај македонските родени говорители. Исто така, во рамките на овој предмет ќе се усвојат потребните знаења кои треба да се совладаат за еден фонетски јазичен систем преку артикулациските признаци на гласовите, а во помала мера и преку акустичките признаци, кои, разгледувани во спрега, ја даваат типичната боја на гласовите во еден јазик.			
Методи на учење: Предавања, дискусии, презентација на семинарски			
Вкупен расположив фонд на време		180 часа	
Форми на наставните активности	Предавања- теоретска настава	30 часа (2+0)	
	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	-	

Други форми на активности		Проектни задачи, самостојни задачи, домашно учење		150 часа	
Начин на оценување					
Тестови/ завршен испит				завршен испит	
Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)				(презентација: писмена и усна)	
Активност и учество					
Критериуми за оценување (оценка)		до 50 бода		5 (пет) (F)	
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)	
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)	
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)	
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)	
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)	
Услов за потпис и полагање на завршен испит		изработка на презентацијата			
Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
Метод на следење на квалитетот на наставата		- По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. - Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. - Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.			
Литература					
Задолжителна литература					
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
1.	Савицка И., Спасов Љ.	Фонологија на современиот македонски стандарден јазик	Детска радост, Скопје.	1997	
2.	Видоески Б., Савицка И., Тополињска З.	Полски – македонски; Граматичка конфронтација 2, Прозодија	МАНУ, Скопје.	1999	
3.	Redaktor naukowy, Irena Sawicka	Fonetyka, fonologia, Komparacja współczesnych jEzyków słowiańskich	Uniwersytet Opolski - Instytut Filologii Polskiej: Opole.	2007	
	Ирена Савицка	„Фонетските проблеми во ареалната лингвистика“	МАНУ, Скопје.	2014	
	Ирена Савицка, Бранислав Герасов, Веселинка Лаброска, Ана Цихнерска, Агата Травињска	Фонетика и фонологија на стандардниот македонски јазик – Супрасегментална фонетика и фонологија	МАНУ, Скопје.	2021	
		Фонетика и фонологија на стандардниот македонски јазик – Сегментална фонетика и	МАНУ, Скопје.	2022	

		фонологија,		
Дополнителна литература				
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Лаброска В.	Отстапки од третосложното акцентирање во македонскиот јазик (нови тенденции во говорната практика на македонските електронски медиуми)Зборник во чест на осумдесетгодишнината на проф. Кирил Конески,97-102.	Филолошки факултет „Блаже Конески“, Скопје	2009
2.	Лаброска В.	Од фонотактиката на македонскиот јазик Во: Филолошки студии (www.philologicalstudies.org), том 2, 199-204.	Перм - Скопје - Љубљана - Загреб	2009
3.	Garde P.	Note sur l'énclise et la proclise en macédonien. In: <i>Зборник за филологију и лингвистику</i> , XI, стр. 31-37.	Нови Сад	1968
4.	Тополињска З.	За словенскиот слободен и неподвижен акцент, МЈ XI - XII, бр. 1-2.	ИМЈ „Крсте Мисирков“, Скопје	1960-61
5.	Лаброска В.	Трансакцентација кај дел од клитичките изрази во македонскиот стандарден изговор (според примери од електронските медиуми) 43-48.	Phonetica Pragensia XI, Praha.	2007
6.	Sawicka I.	<i>The Balkan Sprachbund in the Light of Phonetic Features,</i>	Toruń: Energeia.	1997
7.	Sawicka I.	<i>An Outline of the Phonetic Typology of the Slavic Languages,</i>	Toruń: Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika.	2001
8.	Nikolaeva T.M.,	<i>Фразовая интонация славянских языков,</i>	Издательство РНаукаў, Москва.	1977
9.	Лаброска В.	<i>Блаже Конески за акцентот во македонскиот литературен јазик и односот меѓу дескрипцијата и имплементацијата на</i>	Меѓународен научен симпозиум <i>Блаже Конески и македонскиот</i>	2012

		<i>правоговорот,</i>	<i>јазик, литература и култура, Скопје, 15-16 декември 2011, Скопје 2012, 143-148.</i>	
--	--	----------------------	--	--

1.	Наслов на наставниот предмет	МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК И МАКЕДОНСКО-БАЛКАНСКИОТ СВЕТОГЛЕД			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика – македонски јазик и лингвистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	трет циклус			
6.	Академска година / семестар	прва година / втор семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	проф. д-р Веселинка Лаброска, дописен член на МАНУ			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Културата како општествен и филозофски феномен, еден од најјасните произнеси ги има токму преку јазикот. Целта на овој предмет е осврт на одразот на културата во македонскиот јазикот на Балканскиот Полуостров. Потемелни познавања на одразот на културните прилики врз јазичната структура на македонскиот јазик и на другите јазици од балканскиот јазичен сојуз, ќе бидат цел на интерес на овој предмет.				
11.	Содржина на предметната програма: Мислењето на познатиот лингвист и научник од 19 век Вилхелм Хумболт е дека јазикот преставува „поглед на светот“. Овој став на Хумболт бил предмет на полемики, но наишол и на многу приврзаници („неохумболтовците“ и др.). Поаѓајќи од фактот дека јазиците навистина изградиле различни формални начини за изразување на едно исто значење, кое пак од своја страна може да има пошироко или потесно семантичко поле, се доаѓа до ставот дека во јазикот се одразува погледот на светот на еден народ, што значи неговата култура, неговите традиции, начинот на живот. Ако пак културата (од латинскиот збор cultus) ја сфаќаме во нејзиното основно поимање како 'нега, гаење на нешто', тогаш поимот на културата добива метафоричка смисла и значи одгледување на духот или, како што сметал римскиот филозоф <u>Кикерон</u> (Цицерон), како што земјата не може да даде плод без обработка така и духот не може без филозофијата. Според Кикерон обработката на духот претставува всушност филозофијата. Како всушност македонскиот говорник го негува својот јазик и како се одразува тоа на граматичките категории на македонскиот јазик и на семантиката што тие ја изразуваат е основата на содржината на овој предмет.				
12.	Методи на учење: Предавања, дискусии, презентација на семинарски				
13.	Вкупен расположив фонд на време		180 часа		
14.	Распределба на расположивото време				
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања – теоретска настава	Часови	30
		15.2.	Вежби (лабораториски,	часови	

			аудиториски), семинари, тимска работа			
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	часови 30		
		16.2.	Самостојни задачи	часови 20		
		16.3.	Домашно учење	часови 100		
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови		60 бодови		
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		30 бодови		
	17.3.	Активност и учество		10 бодови		
18.	Критериуми за оценување (бодови / оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)		
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)		
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)		
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)		
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)		
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит					
20.	Јазик на кој се изведува наставата		македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата					
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Петар Хр. Илиевски	Балканолошки лингвистички студии	ИМЈ „Крсте Мисирков“, Скопје	1988
		2.	Шабан Демирај	Балканска лингвистика	Логос- а	1994
		3.	Wilhelm von Humbolt	The Heterogeneity of Language and its Influence on the Intellectual Development of Mankind (orig. <i>Über die Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaus und seinen Einfluss auf die geistige Entwicklung des Menschengeschlechts</i>). 1836.	New edition: On Language. On the Diversity of Human Language Construction and Its Influence on the Mental Development of the Human Species, Cambridge University Press, 2nd rev. edition	1999
		4.	Topolińska, Zuzanna	Factivity as a Grammatical Category in Balkan Slavic and	Slavia Meridionalis 1.105-21.	1994

				Balkan Romance.		
		5.		Класика, балканистика - палеославистика (зборник)	МАНУ, Скопје	2007
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Олег Трубачов	<i>Етногенеза и култура древних Словена</i>	Пешић и синови, Београд	2005
		2.	Edited by Maria Luisa Rivero & Angela Ralli	Comparative Syntax of Balkan Languages	Oxford University Press	2001
		3.	Марковиќ Марјан	Македонскиот и ароманскиот охридски говор	МАНУ, Скопје	2007
		4.	Харалампие Поленаковиќ	Турските елементи во ароманскиот	МАНУ, Скопје	2008
		5.	Мито Аргировски	Грцизмите во македонскиот јазик	ИМЈ „Крсте Мисирков“, Скопје	1998
		6.	Марјан Марковиќ Зузана Тополињска	Македонски ~ полски, семантичка деривација на одбрани прасловенски корени	МАНУ, Скопје	2019
		7.		Македонскиот јазик и македонско- балканскиот светоглед (пристапно предавање во МАНУ), <i>Прилози, Contributions</i>	МАНУ, Скопје	2023

Прилог бр.3		Предметна програма од третиот циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК, ИДЕНТИТЕТОТ И ЕВРОПСКАТА УНИЈА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика – македонски јазик и лингвистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	трет степен			
6.	Академска година / семестар	Прва година / втор семестар		Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	д-р Лидија Тантуровска, ред. проф.			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции):				
11.	Содржина на предметната програма: За оваа предметна програма е потребно запознавање на методологијата, целите и општите принципи на компарирање на научните истражувањата од областа на социологијата, психологијата, на правото, на историјата итн. во служба на лингвистиката. Во рамките на лингвистиката е потребен и посебен осврт на дијахронискиот и на синхронискиот развој на даден јазик преку примери на македонскиот јазик во рамките на балкански, на европски контекст.				
12.	Методи на учење: Содржина на предметната програма: 1. Современата состојба на македонскиот јазик. Македонскиот јазик како словенски и како балкански јазик. Границите на македонскиот јазик. Идентитетот на македонскиот јазик (историски и современ преглед). Јазична политика. Јазично планирање. Факторот на традиција во развитокот на македонскиот јазик. 2. „Големи“ и „мали“ јазици. Различни модели на држави и јазици. Модел: една држава, една нација и еден јазик. Европското семејство на јазиците. 3. Условите за развојот на македонскиот јазик како европски. Европската повелба за регионални или малцински јазици. Местото на македонскиот јазик во европското и во светското семејство на јазици. 4. Законската регулатива во/за македонскиот јазик. Надворешни влијанија врз македонскиот јазик. 5. Македонскиот јазик при преведувањето на правните акти на Европската Унија.				
13.	Вкупен расположив фонд на време	180			
14.	Распределба на расположивото време				
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.		30
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.		

16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	30		
		16.2.	Самостојни задачи	20		
		16.3.	Домашно учење - задачи	100		
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови	60			
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)	20			
	17.3.	Активност и учество	20			
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)		
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)		
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)		
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)		
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)		
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Нема				
20.	Јазик на кој се изведува наставата	македонски				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	- По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. - Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. - Законски пропишаните форми на интерна и на екстерна евалуација.				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Castells M.	Moć identiteta	Zagreb	2002
		2.	Jayarman, Raja	Personal Identity in Globalized	Word. Vol.38, 3,USA	2005
		3.	R. Bugarski	Jezici	Beograd	2009
			Бл. Корубин	Македонски историосоциолитвистички теми		1994
			Ј. Корубин	Социолошки теми за јазикот	Скопје	2005
			Лидија Тантуровска	За некои јазични проблеми во преведените законски акти од Европската унија	Евро-Балкан, Скопје	2008: 135-140.
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година

		1.	Лидија Тантуровска	Европската повелба за регионални или малцински јазичи како законски акт и како јазичен текст,	Науката во приближување на Македонија и Украина кон ЕУ UkrainianMacedonian scientific collection, Issue 2,	Kyiv 2006: 345- 355.
		2.	P. Piper	Jezik i prostor	Beograd	2001
		3.		Прирачник за преведување на правните акти на Европската унија	СЕР	2005

Наслов на наставниот предмет		ИСТОРИСКА ЛЕКСИКОЛОГИЈА И СЕМАНТИКА	
Код			
Студиска програма		Македонистика	
Потпрограма		Македонски јазик и лингвистика	
Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)		Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје	
Степен (прв, втор, трет циклус)		трет циклус	
Академска година / семестар		прва година/ прв семестар	Број на ЕКТС кредити 6
Наставник		Лилјана Макаријоска, ред. проф. Мери Цубалевска, ред. проф.	
Предуслови за запишување на предметот		Нема	
Цели на предметната програма (компетенции):			
Стекнување способност за толкување на промените и појавите во историската семантика, на основните теориско-методолошки поставки и тоа на примерот на македонскиот јазик во словенски и балкански контекст.			
Содржина на предметната програма:			
Предмет, извори и методи на историската лексикологија и семантика. Типови промени на лексичкиот систем. Запознавање со методологијата, целите и општите принципи на истражувањата од областа на лексикологијата и семантиката, основниот теориски пристап, законитостите и причините за промена на значењата на лексичките единици (лингвистички и екстралингвистички фактори, општествени и културни промени, туѓојазични влијанија). Основни фактори што ги условуваат промените на лексичкиот систем: надворешни и внатрешни. Структурна интерпретација на семантичките парадигми, генеративна, концептуална, комуникативна семантика. Лексичко-семантички микросистеми. Семантиката и надворешнојазичната условеност. Лексичко-семантички категории. Полисемија, семантичка деривација. Лексичко-семантички варијанти. Немотивирани и мотивирани значења (семантичка мотивираност на зборовите); основни и преносни, номинативни (денотативни) и експресивно-синонимни значења; главни и периферни значења, првични и вторични значења. Морфолошка структура и семантичка содржина на зборот. Зборообразувачки, фразеолошки и семантички калки.			
Методи на учење:			
Предавања, дискусии, презентација на семинарски			
Вкупен расположив фонд на време		180 часа	
Форми на наставните активности	Предавања- теоретска настава	30 часа (2+0)	
	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	-	
Други форми на	Проектни задачи, самостојни	150 часа	

активности		задачи, домашно учење			
Начин на оценување					
Тестови/ завршен испит					
Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)					
Активност и учество					
Критериуми за оценување (оценка)		до 50 бода		5 (пет) (F)	
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)	
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)	
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)	
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)	
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)	
Услов за потпис и полагање на завршен испит					
Јазик на кој се изведува наставата		македонски јазик			
Метод на следење на квалитетот на наставата		По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.			
Литература					
Задолжителна литература					
Ред. број	Автор	Наслов		Издавач	Година
1.	Цейтлин Р. М.	Сравнительная лексикология славянских языков X/XI–XIV/XV вв. Проблемы и методы.		Москва	1996
2.	Цейтлин Р. М.	Лексика древнеболгарских рукописей X/XI вв.,		София	1986
3.	Жуковская Л.П.	Текстология и язык древнейших славянских памятников		Москва	1976
4.	Макаријоска Л.	Лексиката на материјалната култура во македонските црковнословенски ракописи		Скопје	2003
5.	Десподова В.	Студии за македонската средновековна лексика		Скопје	1997
6.	Макаријоска Л.	Студии од историската лексикологија		Скопје	2007
7.	Макаријоска Л., Павлеска-Георгиевска Б.	Македонската лексика низ вековите		Скопје	2013
Дополнителна литература					

Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Поп-Атанасова С., Костовска В.	Лексиката во поетските творби на Климент Охридски	Скопје	2005
2.	Десподова В.	Лексиката на Добромировото евангелие Македонистика, 1, 5–96	Скопје	1977
3.	Цейтлин Р. М.	Лексика старославјанского языка. Опыт анализа мотивированных слов по данным древнеболгарских рукописей X–XI вв.	Москва	1977
4.	Угринова-Скаловска Р. Рибарова З.	Радомирово евангелие	Скопје	1988
5.	Црвенковска Е.	Загрепски триод	Скопје	1999
6.	Макаријоска Л.	Радомиров псалтир		1997
7.	Макаријоска Л., Павлеска-Георгиевска Б.	Називи за лица во македонските средновековни текстови	Скопје	2013
8.	Џубалевска М.	Ваташкиот минеј (со посебен осврт на лексиката)	Скопје	2009
9.	Црвенковска Е.	Јазикот и стилот на триодот	Скопје	2006
10.	Црвенковска Е., Макаријоска Л.	Орбелски триод	Скопје	2010
11.	Макаријоска Л.	Континуитетот на турското влијание врз македонскиот лексички систем Македонистика 10, 189-238	Скопје	2009
12.	Грковић-Мејџор Ј.	Списи из историјске лингвистике	Нови Сад	2007
13.	Боролина, М. А. и В. Г. Гак	К типологиии и методике историко-семантических исследований	Ленинград: Наука	1979
14.	Cichońska, M. / Kryzia, W.	O definiowaniu znaczeń leksykalnych	Јужнословенски филолог XXXVI, Београд, 65–78	1980

Наслов на наставниот предмет	ЈАЗИК, КУЛТУРА И РЕЛИГИЈА		
Код			
Студиска програма	Македонистика		
Потпрограма	Македонски јазик и лингвистика		
Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје		
Степен (прв, втор, трет циклус)	трет циклус		
Академска година / семестар	прва година/ втор семестар	Број на ЕКТС кредити	6
Наставник	Лилјана Макаријоска, ред. проф., дописен член на МАНУ		
Предуслови за запишување на предметот	Нема		
Цели на предметната програма (компетенции): Стекнување способност за толкување на лексичкиот фонд на македонскиот јазик во културен и во религиски контекст. Религиските елементи се мошне присутни во македонската обредна практика и имаат влијание врз национално-културното опстојување. Македонското културно и јазично единство се должи на негувањето на јазичните, културните и религиските традиции коишто се одразуваат врз соодветната терминологија.			
Македонските јазични, културни традиции во словенски и балкански контекст. Лексиката и традиционалните културни елементи низ вековите. Основни лексички, културни и религиски поставки, што се во основата на целокупната македонска обредна практика. Религиски, библиски мотиви и симболи во народната традиција. Јазикот на богослужбата како духовно културно наследство. Библискиот превод и македонската црковна терминологија. Религиската лексика како израз на христијанскиот светоглед. Терминологијата на народната култура и религија присутна во верувањата и обичаите. Обредната терминологија, обредноста, обредната практика и функцијата на обредот. Обредната терминологија како израз на македонското јазично, културно и религиско единство. Терминологија на календарската обредност. Календарски и семејни празници и нивното именување. Рефлексиите на културните, духовните и социјалните вредности. Терминологија на семејната обредност.			
Методи на учење: Предавања, дискусии, презентација на семинарски			
Вкупен расположив фонд на време		180 часа	
Форми на наставните активности	Предавања- теоретска настава	30 часа (2+0)	
	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	-	
Други форми на активности	Проектни задачи, самостојни задачи, домашно учење	150 часа	

Начин на оценување				
Тестови/ завршен испит				
Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)				
Активност и учество				
Критериуми за оценување (оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)	
	од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)	
	од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)	
	од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)	
	од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)	
	од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)	
Услов за потпис и полагање на завршен испит				
Јазик на кој се изведува наставата			македонски јазик	
Метод на следење на квалитетот на наставата			По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.	
Литература				
Задолжителна литература				
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	група автори	Етнологија на Македонците	МАНУ, Скопје	1996
2.	Вражиновски Т.,	Народна митологија на Македонците	кн. 1, Скопје-Прилеп	1998
3.	Вражиновски Т.	Речник на народната митологија на Македонците	Скопје-Прилеп 2000	2000
4.	Вражиновски Т.	Македонска народна Библија – библиски мотиви во народната традиција	Скопје	2006
5.	Чајкановић В.	О магији и религији	Београд	1985
6.	Вражиновски Т.	Народна традиција, религија, култура	Матица македонска, Скопје	2002
7.	Китевски М.	Народни празници и обичаи	Менора, Скопје	1996
8.	подг. Диме Кочовски	Молитвеник	Охрид	1995
9.	Макаријоска Л.	Лексиката на материјалната култура во македонските црковнословенски ракописи	Скопје	2003
10.	Малинов З.	Традицискиот народен	Институт за	2006

		календар на Шопско-брегалничката етнографска целина	фолклор “Марко Цепенков“, посебни изданија, кн. 36, копје	
11.	Макаријоска Л.	Обредната лексика како потврда за македонското културно и јазично единство	Скопје	2010
12.	Рељић Ј.	Обичаји и веровања везани за животни циклус – рођење, брак смрт	Гласник Етнографског музеја, књига 62, Београд	1998
Дополнителна литература				
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Гиревски А.	Чист македонски збор и во нашите црковни проповеди	Матица македонска, Скопје	1995
2.	Бошкоски Б.	Православната црква во македонија во минатото и денес	Скопје	1990
3.	Ристески Ј.	Посмртниот обреден комплекс во традициската култура на Мариово	Прилеп	1999
4.	Daniel H. Livine	Popular Groups, Popular Culture, and Popular Religion,	Comparative Studies in Society and History, Vol.32, No. 4, 718–764	1990
5.	Мирчевска М.	Вербални и невербални етнички симболи во Горна Река	Скопје	2007
6.	Петреска В.	Пролетните обичаи, обреди и верувања кај Мијаците	Скопје	1998
7.	Петреска В.	Свадбата како обред на премин кај Македонците одБрсјачката етнографска целина	Скопје	2002
8.	Макаријоска Л.	Лексиката на македонската традиционална култура	Скопје	2014
9.	Макаријоска Л.	Етнолингвистички студии	Скопје	2021
10.	Антонић Д.	Српски народни календар	Београд	1989
11.	Дробњаковић Б.	Етнологија народа Југославије	Београд	1960
12.	Бандић Д.	Функционални пристап проучавању породичне славе	Гласник Етнографског института, САНУ,	1986

			бр. 35, Београд 1986	
13.	Зборник	Обичаите и обредите поврзани со раѓањето на детето	Македонски фолклор, XXIV/48, Скопје, 1991, 161–247	1991
14.	Зборник	Култот кон мртвите во обичаите и обредите кај балканските народи.	Македонски фолклор, XXVII/54, Скопје, 9–265	1999
15.	Зборник	Верувањата во фолклорот на балканските народи.	Македонски фолклор, XXIX/56–57, Скопје, 7–573	2001
16.	Radulović L.	Crkveni rituali životnog ciklusa: krštenje i venčanje u: Običaji životnog ciklusa u gradskoj sredini	posebna izdanja knj. 48, Etnografski institut SANU, Beograd 77–93	2002
17.	Divinjo Ž.	Praznici i civilizacije	Kultura 73-75, Beograd. 92–107	1986

Прилог бр. 3		Предметна програма од третиот циклус на студии		
1.	Наслов на наставниот предмет	ИЗРАБОТКА НА ЦРКОВНОСЛОВЕНСКИ РЕЧНИЦИ		
2.	Код			
3.	Студиска програма	Македонистика – македонски јазик и лингвистика		
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје		
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	трет циклус		
6.	Академска година / семестар	прва година / прв семестар	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	н. сов./ред. проф. д-р Катица Трајкова		
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема		
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Запознавање со основните начела на изработка на црковнословенски речници и посебно со работата врз „Речникот на црковнословенскиот јазик од македонска редакција“, совладување на основните принципи на лексикографска обработка на црковнословенски лексички материјал, оформување на речничка статија, способност за изработка на монографски трудови од областа на палеославистиката.			
11.	Содржина на предметната програма: Почетоци на работата врз старословенски и црковнословенски речници; определување на изворите, обемот, жанровската и хронолошката структура на речниците; запознавање со содржината на речничката статија и нејзината формална структура со посебен акцент врз работата на „Речникот на црковнословенскиот јазик од македонска редакција“; дефинирање на заглавниот збор, нормализација на заглавниот збор, заглавие на речничката статија, определби во заглавието на речничката статија, застапеност на зборот во изворите, формални и граматички особености на зборот, определување на значењето/значењата на зборот, грчки еквиваленти, поткрепа на значењата со илустративен материјал, коментари кон речничката статија. Работилници за обработка на зборови од различни зборовни групи, соодветно според припадноста кон апелативниот или ономастичкиот лексички фонд.			
12.	Методи на учење: Предавања, работилници за лексикографска обработка на црковнословенски лексички материјал, истражувачка работа, презентација на семинарски			
13.	Вкупен расположив фонд на време	180		
14.	Распределба на расположивото време			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања – теоретска настава.	20
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	30
		16.2.	Самостојни задачи	30
		16.3.	Домашно учење – задачи	100
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		

	17.2.	Индивидуална работа/проект (презентација: писмена и усна)				
	17.3.	Активност и учество				
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)	до 50 бода			5 (пет) (F)	
		51 x до 60 бода			6 (шест) (E)	
		61 x до 70 бода			7 (седум) (D)	
		од 71 до 80 бода			8 (осум) (C)	
		од 81 до 90 бода			9 (девет) (B)	
		од 91 до 100 бода			10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит					
20.	Јазик на кој се изведува наставата		македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата					
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	гл. уредник Рибарова З., група автори	Речник на црковнословенскиот јазик од македонска редакција	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје	2006→
		2.	гл. ред. Kurz J., Hauptová Z., група автори	Slovník jazyka staroslověnského, I–IV	Nakladatelství Československé akademie věd, Praha	1966–1997
		3.	ред. Десподова В., Рибарова З., група автори	Индекс кон Речникот на македонските библиски ракописи, Македонистика 4	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје	1985
		4.	ред. Десподова В., група автори	Старословенско-македонски речник (со грчки паралели)	Институт за старословенска култура, Прилеп – Матица македонска, Скопје	1999
		5.	ред. Цейтлин Р. М., Вечерка Р., Благова Э., група автори	Старославянский словарь (порукописам X–XI веков)	Русский язык, Москва	1994
		6.	gl. red. Grabar B., Hauptová Z., Mareš F. V., група автори	Rječnik crkvenoslavenskoga jezika hrvatske redakcije, 1→	Staroslavenski institut, Zagreb	1991→

22.2.	Дополнителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Аргировски М. (редактор), Андријевска Н., Гуркова А.	Речник на грчко-црковнословенски лексички паралели	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје	2003
	2.	Срезнавский И. И.	Материалиддя словаря древнерусского языка, I–III	Санктпетербургъ	1893–1903
	3.	ред. Иванова-Мирчева Д.	Старобългарскиречник, I.	София	1999
	4.	Miklosich F.	Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum emendatum auctum	Scientia Verlag Aalen, Vindobonae	1862–1865
	5.	Ribarova Z., red. Bláhová E.	Indexy k staroslověnskému slovníku	Praha	2003
	6.	Sadnik L., Aitzetmüller R.	Handwörterbuch zu den altkirchenslavischen Texten	Heidelberg	1955

Наслов на наставниот предмет	ЈАЗИЧНО ПЛАНИРАЊЕ И ЈАЗИЧНА ПОЛИТИКА		
Код			
Студиска програма	Македонистика		
Потпрограма	Македонски јазик и лингвистика		
Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“		
Степен (прв, втор, трет циклус)	трет циклус		
Академска година / семестар	прва година/ прв семестар	Број на ЕКТС кредити	6
Наставник	н. сов. / ред. проф. д-р Симона Груевска-Маџоска н. сов. / ред. проф. д-р Александра Ѓуркова н. сов. / ред. проф. д-р Лидија Тантуровска		
Предуслови за запишување на предметот	нема		
Цели на предметната програма (компетенции): Да се совладаат основните техники и методологии за истражување и собирање материјал; да се запознаат различните ситуации на овој план во различни земји; да се добијат основни знаења за законската регулатива за јазиците во светот и кај нас, особено за повеќејазични средини, да се усовршува способноста за проучување на јазикот во општествен контекст.			
Содржина на предметната програма: 1. Запознавање со терминологијата. 2. Јазичното планирање како процес; Стандардизација. 3. Планирање на статусот на јазиците. 4. Планирање на корпусот на јазиците. 5. Нивоа на јазично планирање. 6. Цели на јазичното планирање. 7. Социолингвистички истражувања и анкети. 8. Важност на методологијата. 9. Јазичното планирање и образованието. 10. Економијата и јазичното планирање. 11. Државата и јазичното планирање. 12. Повеќејазичноста и статусот на јазиците. 13. Малцински и мнозински јазици. 14. Јазичното планирање и религијата. 15. Негативно јазично планирање. 16. Јазичната политика и јазичниот менаџмент.			
Методи на учење: Предавања, дискусии, презентација на семинарски			
Вкупен расположив фонд на време		180 часа	
Форми на наставните активности	Предавања- теоретска настава	30 часа (2+0)	
	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	-	
Други форми на активности	Проектни задачи, самостојни задачи, домашно учење	150 часа	
Начин на оценување			
Тестови/ завршен испит		50 %	
Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		30 %	

Активност и учество			20 %	
Критериуми за оценување (оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)	
	од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)	
	од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)	
	од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)	
	од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)	
	од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)	
Услов за потпис и полагање на завршен испит		Нема		
Јазик на кој се изведува наставата		македонски / англиски		
Метод на следење на квалитетот на наставата		- По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. - Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. - Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.		
Литература				
Задолжителна литература				
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Cobarrubias, J., and Fishman, J. (Eds.).	<i>Progress in language planning: International perspectives.</i>	The Hague: Mouton.	1983
2.	Eastman, C.	<i>Language planning: An introduction.</i>	San Francisco: Chandler and Sharp Publishers, Inc.	1983
3.	Grosjean, F.	<i>Life with two languages: An introduction to bilingualism.</i>	Cambridge, MA: Harvard University Press.	1982
4.	Ѓуркова, А.	<i>Социолингвистика.</i>	Скопје: Македоника литера	(во печат) 2023
Дополнителна литература				
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Mesthrie, Rajend (Ed.)	<i>Cambridge Handbook of Sociolinguistics.</i>	Cambridge: Cambridge University Press	2011
2.	Груевска-	<i>Социолингвистички огледи. Посебни изданија 56.</i>	Институт за македонски	2010

	Маџоска, С.		јазик „Крсте Мисирков“- Скопје	
3.	Тантуровска. Л.	<i>Законодавно-правниот функционален стил врз примери од македонскиот јазик, Посебни изданија 58.</i>	ИМЈ „Крсте Мисирков“ – Скопје.	2008
4.	Ѓуркова, А.	„Културни репрезентации и ставови за јазиците во РМ“. <i>Културна меморија.</i> Зборник на трудови т.2, 79–90.	Скопје: Ми-Ан, Центар за култура и културолошки студии,	2015

Наслов на наставниот предмет	СОВРЕМЕНИ ЛЕКСИКОЛОШКИ ПРОУЧУВАЊА И ИЗРАБОТКА НА РЕЧНИЦИ		
Код			
Студиска програма	Македонистика		
Потпрограма	Македонски јазик и лингвистика		
Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“		
Степен (прв, втор, трет циклус)	Трет циклус		
Академска година / семестар	прва година / втор семестар	Број на ЕКТС кредити	6
Наставник	н. сов. / ред. проф. д-р Симона Груевска-Маџоска, н. сов. / ред. проф. д-р Елена Јованова-Грујовска, н. сов. / ред. проф. д-р Фани Стефановска-Ристеска, н. сов. / ред. проф. д-р Катица Топлиска-Евроска, в. н. сор. / вонр. проф. Борче Арсов		
Предуслови за запишување на предметот	Нема		
Цели на предметната програма (компетенции): Да се упати студентот во основните и посебните аспекти на лексикологијата, особено на македонската лексикологија; да се оспособи слушателот за самостојни лексиколошки проучувања; да се запознае со основите на лексикографијата од теоретски и практичен аспект со посебен осврт на македонската лексикографија.			
Содржина на предметната програма: 1. Предмет на проучување на лексикологијата. 2. Лексикологијата и другите науки и сродни научни дисциплини. 3. Зборот како лингвистички знак. 4. Лексичко значење. 5. Методи на проучување на лексичкото значење. 6. Полисемија. 7. Зборот како лексичка единица. 8. Лексема. 9. Лексичко поле. 10. Лексикон. 11. Лексичко-семантички односи: синонимија, антонимија, конверзија, хипонимија, меронимија. 12. Формални односи меѓу зборовите: хомонимија, паронимија. 13. Лексиката во македонскиот јазик според процесот на обновување (Активен и пасивен состав на лексиконот. Архаизми. Историзми. Неологизми.). 14. Лексиката во македонскиот јазик според потеклото (Домашна и позајмена лексика. Индоевропска лексика. Прасловенска лексика. Црковнословенска лексика. Грцизми. Латинизми. Србизми. Бугаризми. Русизми. Турцизми. Англизми. Германизми. Галицизми. Италијанизми. Интернационализми. Егзотизми. Варваризми. Калки.). 15. Лексиката во македонскиот јазик според сферата на употреба (Дијалектизми. Термини. Професионализми. Жаргонизми. Арготизми. Сленгизми.). 16. Стилско раслојување на лексиката (Разговорна и книжна лексика. Лексички особености на разговорниот стил. Лексички особености на уметничколитературниот стил. Лексички особености на другите функционални стилови.). 17. Експресивна лексика (Деминутиви. Аугментативи. Хипокористици. Пејоративи.). 18. Фразеологија (Видови фразеологизми. Структура на фразеологизмите. Значење на фразеологизмите. Класификација на фразеологизмите. Фразеолошки калки.). 19. Лексикографија (Енциклопедиски и лингвистички речници. Структура на толковните речници. Типови лингвистички речници.).			
Методи на учење: Предавања, дискусии, презентација, семинарска работа			
Вкупен расположлив фонд на време		180 часа	
Форми на наставните	Предавања – теоретска настава		30 часа

активности			(2+0)	
		Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	-	
Други форми на активности		Проектни задачи, самостојни задачи, домашно учење	150 часа	
Начин на оценување				
Тестови/ завршен испит		Завршен испит		
Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)				
Активност и учество				
Критериуми за оценување (оценка)	до 50 бода	5 (пет) (F)		
	од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)		
	од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)		
	од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)		
	од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)		
	од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)		
Услов за потпис и полагање на завршен испит		Нема		
Јазик на кој се изведува наставата		Македонски		
Метод на следење на квалитетот на наставата		- По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. - Постојано следење на нова научна литература за дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. - Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.		
Литература				
Задолжителна литература				
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Груевска-Маџоска, С.	Лексикологија на македонскиот јазик	Ми-Ан	2021
2.	Бојковска, С., Минова-Ѓуркова, Л., Пандев, Д., Цветковски, Ж.	Опита граматика на македонскиот јазик	Просветно дело, Скопје	2008
3.	Бояджиев, Т.	Българска лексикология	Универзитетско издателство „Св. Климент Охридски“ София	2011
4.	Кузнецова, Е. В.	Лексикология русского языка	Москва, „Высшая школа“	1982

5. .	Драгићевић, Р.	<i>Лексикологија српског језика</i>	Завод за уџбенике, Београд	2007
6.	Šipka, D.	<i>Osnovi leksikologije i srodnih disciplina</i>	Matica srpska, Novi Sad	1998
7.	Gortan-Premk. D.	<i>Полисемија и организација лексичког система у српскоме језику</i>	Институт за српски језик, САНУ, Београд	1997
8.	Груевска-Маџоска, С.	<i>Лексичка синонимија во македонскиот стандарден јазик. Посебни изданија, кн. 56</i>	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков” – Скопје	2009
9.	Јованова-Грујовска, Е.	<i>Лексичко-семантичка анализа на именките со субјективна оценка во македонскиот јазик. Посебни изданија, кн. 73</i>	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков” – Скопје	2012
10.	Prčić, T.	<i>Semantika i pragmatika reči</i>	Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, Sremski Karlovci – Novi Sad	1997
11.	Велковска, С.		Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје	2011
12.	Lipka, L.	<i>English Lexicology. Lexical Structure, Word Semantics, And Word Formation</i>	https://core.ac.uk/download/pdf/12165963.pdf Max Niemeyer Verlag Tübingen	1992
13.	Zgusta. L. ed. Dolezal, Fredric S.F. and Creamer, Thomas B.I.	<i>Lexicography Then and Now. Selected Essays.</i>	Berlin, Boston: Max Niemeyer Verlag, https://doi.org/10.1515/9783110924459	2006

Дополнителна литература

Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Зборник	<i>Македонската лексикологија и лексикографија</i>	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје	2001
2.	М. Аргировски	<i>Грцизмите во македонскиот јазик</i>	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје	1998
3.	О. Јашар-Настева	<i>Турските лексички елементи во македонскиот</i>	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје	2001

		<i>јазик</i>		
4.	М. Киш	<i>Дијалектната лексика од областа на растителниот свет</i>	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје	1996
5.	Бандиловска- Ралповска, Е.	<i>Парадигматските односи кај описните придавки во македонскиот јазик. Посебни изданија, кн. 81</i>	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков” – Скопје	2016
6.	Бандиловска- Ралповска, Е.	<i>Лексичко- семантичката група зборови со значење овошје во македонскиот јазик</i>	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје	2008
7.	Стефановска- Ристевска, Ф.	<i>Лексичко- семантичка анализа на тематското подрачје облека и облекување во македонскиот стандарден јазик</i>	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје	2008
8.	Велковска, С.	<i>Македонска фразеологија со мал фразеолошки речник</i>	Авторско издание	2008
9.	Велковска, С.	<i>Белешки за македонската фразеологија</i>	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје	2002
10.	Велјановска, К.	<i>Фразеолошките изрази во македонскиот јазик со осврт на соматската терминологија</i>	Македонска ризница – Куманово	2006
11.	Макаријоска, Л.	<i>Лексиката на македонската традиционална култура</i>	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје	2014
12.	Макаријоска, Л.	<i>Студии за македонската лексикологија и лексикографија</i>	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков” – Скопје	2007
13.	Tafra, B.	<i>Od riječi do rječnika</i>	Školska knjiga, Zagreb	2005

Наслов на наставниот предмет	СОВРЕМЕНИ СТИЛИСТИЧКИ ПРОУЧУВАЊА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК		
Код			
Студиска програма	Македонистика		
Потпрограма	Македонски јазик и лингвистика		
Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“-Скопје		
Степен (прв, втор, трет циклус)	трет циклус		
Академска година / семестар	прва година/ прв семестар	Број на ЕКТС кредити	6
Наставник	н. сор. / ред. проф. д-р Симона Груевска-Маџоска н. сов. / ред. проф. д-р Александра Ѓуркова		
Предуслови за запишување на предметот	Нема		
Цели на предметната програма (компетенции): Запознавање со методите за стилистичка анализа на текстови од сите функционални стилови на македонскиот јазик. Стекнување компетенции во современите стилистички пристапи во обработката на различни видови на текст.			
Содржина на предметната програма: 1. Јазикот и јазичните функции; 2. Стил наспрема регистар; функционална стилистика; 3. Лингвистичката стилистика и јазичните варијации; 4. Нивоа на стилистичката анализа: фоностилистика, лексикостилистика, морфостилистика синтаксостилистика, текст-стилистика: јаки позиции на текстот, стилистички конектори, фигурите како конектори, точка на гледиште; 4.1. Фигурите и функционалните стилови; 5. Функционално-стилско раслојување на јазикот; класификации на функционалните стилови; функционалните стилови на современите македонски јазик. 6. Елементи на лингвостилистичката анализа на текстот; Оформување на стилистичката анализа: видови шеми на стилистички коментар. 7. Стилистичката анализа и книжевната интерпретација; Стилска маркираност; 8. Анализа на текстови од македонските функционални стилови.			
Методи на учење: Предавања, дискусии, презентација на семинарски			
Вкупен расположив фонд на време		180 часа	
Форми на наставните активности	Предавања- теоретска настава	30 часа (2+0)	
	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	-	
Други форми на активности	Проектни задачи, самостојни задачи, домашно учење	150 часа	

Начин на оценување				
Тестови/ завршен испит		50 %		
Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		30 %		
Активност и учество		20 %		
Критериуми за оценување (оценка)	до 50 бода	5 (пет) (F)		
	од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)		
	од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)		
	од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)		
	од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)		
	од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)		
Услов за потпис и полагање на завршен испит		нема		
Јазик на кој се изведува наставата		македонски / англиски		
Метод на следење на квалитетот на наставата		- По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. - Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. - Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.		
Литература				
Задолжителна литература				
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Минова-Гуркова, Л.	Стилистика на современиот македонски јазик.	Магор, Скопје.	2003
2.	Katnić-Bakaršić, M.	Lingvistička stilistika, Open Society Institute.	Electronic publishing program.	1999
3.	Vinogradov, V.V.	Stilistika i poetika.	Svjetlost, Sarajevo.	1971
4.	Giro, P.	Stilistika.	Svjetlost, Sarajevo.	1964
Дополнителна литература				
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Procházka, M.	Literary Theory: An historical introduction.	Charles University, Prague.	2008
2.				
3.				

Прилог бр. 3		Предметна програма од прв, втор и <u>трет</u> циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ЕТНОЛИНГВИСТИКА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика			
	Потпрограма	Македонски јазик и лингвистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	ЈНУ Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	трет циклус			
6.	Академска година / семестар	прва година/ прв семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	проф. д-р Еленка Стоевска-Денчова, проф. д-р Светлана Давкова-Ѓоргиева			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Целта на овој предмет е да се стекнат познавања за јазикот кој преку народната традиција при изведувањето на секојдневните домашни и полски (земјоделски и сточарски) работи нужно е поврзан, се разбира, како основно средство за комуникација меѓу учесниците во говорната комуникација, но и како средство за искажување на желби, емоции па до искажување на магиски зборови во својство на симболи на доброто и злото.				
11.	Содржина на предметната програма: Етнолингвистиката или етнографијата на комуникацијата, како гранка од лингвистиката во која се проучува јазикот во врска со истражувањето на етничките типови и однесување, овозможува да се направи реконструкција на духовната култура на еден народ. Народната традиција при изведувањето на секојдневните домашни и полски (земјоделски и сточарски) работи нужно е поврзана со јазикот како основно средство за комуникација меѓу учесниците во говорната комуникација, но и како средство за искажување на желби, емоции па до искажување на магиски зборови во својство на симболи на доброто и злото. Етнолингвистиката делумно се поклопува со антрополошката лингвистика и социолингвистиката, што го одржува преплетувањето на интересот на дадените дисциплини – етнологија, антропологија и социологија. Социолингвистите ја употребуваат синтагмата етнографија на комуникација при проучувањето на јазикот во врска со многуте вонјазични варијабли кои ја карактеризираат општествената основа на комуникацијата, со тоа што акцентот е ставен на опишување на јазичната интеракција.				
12.	Методи на учење: Предавања, дискусии, презентација на семинарски				
13.	Вкупен расположив фонд на време		180		
14.	Распределба на расположивото време				
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања – теоретска настава	30 часови	
		15.2.	Вежби (лабораториски,	часови	

			аудиториски), семинари, тимска работа			
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	20 часови		
		16.2.	Самостојни задачи	30 часови		
		16.3.	Домашно учење	100 часови		
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови		60 бодови		
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)		30 бодови		
	17.3.	Активност и учество		10 бодови		
18.	Критериуми за оценување (бодови / оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)		
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)		
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)		
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)		
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)		
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит					
20.	Јазик на кој се изведува наставата		македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата					
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Tolstoj, N.I.	<i>Jezik slovenske kulture</i>	Niš	1995
		2.	Жайворонок, В.	<i>Ukransinsьka etnolingvistika</i>	Kiïv	2007
		3.	Gerd, A.S.	<i>Vvedenie v etnolingvistiku</i>	Spb.	1995
	22.2.					
		Ред. број				
		1.				
		2.				
		3.				

Наслов на наставниот предмет	МОРФОСИНТАКСА, ДИЈАЛЕКТИ НАСПРЕМА СТАНДАРДЕН ЈАЗИК		
Код			
Студиска програма	Македонистика		
Потпрограма	Македонски јазик и лингвистика		
Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ - Скопје		
Степен (прв, втор, трет циклус)	трет циклус		
Академска година / семестар	прва година/ втор семестар	Број на ЕКТС кредити	6
Наставник	н. сов. / ред. проф. д-р Веселинка Лаброска, н. сов. / ред. проф. д-р Гоце Цветановски, н. сов. / ред. проф. д-р Снежана Петрова-Џамбазова		
Предуслови за запишување на предметот	нема		
Цели на предметната програма (компетенции): Проширувања на знаењата за морфосинтаксичката структура на стандардниот македонски јазик врз основа на податоците добиени со истражувањата на дијалектите на македонскиот јазик.			
Содржина на предметната програма: Содржината на предметот се состои од серија предавања за простата (именска синтагма, глаголски систем - модален и темпорален) и сложената реченица (релации на реченично поврзување) во македонскиот дијалектен комплекс, опфатен комплетно или во одделни негови сегменти во однос на соодветните јазични појави во македонскиот стандарден јазик. Во оваа смисла се предвидува и проширување на знаењата на студентите во врска со ситуацијата во соседните словенски и несловенски балкански јазици, односно нивните дијалекти, кои непосредно граничат со македонската јазична територија и нивните меѓусебни влијанија.			
Методи на учење: Предавања, дискусии, презентација на семинарски			
Вкупен расположив фонд на време		180 часа	
Форми на наставните активности	Предавања- теоретска настава	30 часа (2+0)	
	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	-	
Други форми на активности	Проектни задачи, самостојни задачи, домашно учење	150 часа	
Начин на оценување			
Тестови/ завршен испит		60%	
Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		30%	
Активност и учество		10%	

Критериуми за оценување (оценка)	до 50 бода	5 (пет) (F)		
	од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)		
	од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)		
	од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)		
	од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)		
	од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)		
Услов за потпис и полагање на завршен испит	Семинарска работа			
Јазик на кој се изведува наставата	македонски			
Метод на следење на квалитетот на наставата	- По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. - Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. - Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.			
Литература				
Задолжителна литература				
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Зузана Тополињска	Македонските дијалекти во Егејска Македонија, Синтакса I, II,	МАНУ, Скопје	1995, 1997
2.	Зузана Тополињска	Студии од морфосинтаксата, Полски-македонски	МАНУ, Скопје	2000
3.	Божидар Видоески	Дијалектите на македонскиот јазик, I, II, III	МАНУ, Скопје	1998, 1999, 2000
4.	Предраг Пипер	Огледсрпскеморфосинтаксе: (у поређењусамакедонском)	Hankuk University of Foreign Studies, Seoul	1997
5.	Гоце Цветановски	Каршијачкиот говор – Скопско (со посебен осврт на синтаксата)	ИМЈ, Скопје	2004
6.	Веселинка Лаброска	Кичевскиот говор	ИМЈ, Скопје	2008
7.	Andrew Spencer	Morphological theory : an introduction to word structure in generative grammar	CambridgeUniversity, Cambridge	1991
Дополнителна литература				
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Веселинка Лаброска, Убавка	Вратничко-полошките говори- духовна ризница	Институт за македонски јазик,	2012

	Гајдова, Светлана Давкова-Ѓоргиева, Гоце Цветановски, Дарко Томовски		„Крсте Мисирков“, Скопје	
2.	Гоце Цветановски, Убавка Гајдова, Светлана Давкова- Ѓоргиева, Веселинка Лаброска, Еленка Стоевска-Денчова, Јованка Денкова	Банскиот говор	Институт за македонски јазик, „Крсте Мисирков“, Скопје	2014
3.	Убавка Гајдова	Темпоралната карактеристика на финитните глаголски конструкции во југоисточните македонски говори	Институт за македонски јазик, „Крсте Мисирков“, Скопје	2002
4.	Веселинка Лаброска, Гоце Цветановски	„Македонските дијалекти“ во: Македонскиот јазик – континуитет во простор и време	МАНУ, Скопје	2020
5.	Убавка Гајдова	Условниот период во дијалектите на македонскиот јазик	Институт за македонски јазик, „Крсте Мисирков“, Скопје	2008
6.	Марјан Марковиќ	Охридскиот македонски и аромански говор	МАНУ, Скопје	2007
7.	Ахмед Октај	Морфосинтакса на турските говори во Охридско- преспанскиот регион	УКИМ, Скопје	2004
8.	Снежана Петрова- Џамбазова	„Интерференција во изразувањето на полот и на граматичкиот род во новинарските текстови на Интернет и во другите пишани медиуми“	Филолошкестудии/ Filological studies	2012

Наслов на наставниот предмет	МЕТОДИ И ТЕХНИКИ НА ТЕРЕНСКИ ИСТРАЖУВАЊА		
Код			
Студиска програма	Македонистика		
Потпрограма	Македонски јазик и лингвистика		
Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје		
Степен (прв, втор, трет циклус)	трет циклус		
Академска година / семестар	прва година/ прв семестар	Број на ЕКТС кредити	6
Наставник	н. сов. / ред. проф. д-р Светлана Давкова-Ѓоргиева, н. сов. / ред. проф. д-р Гоце Цветановски		
Предуслови за запишување на предметот	нема		
Цели на предметната програма (компетенции): Целта на овој предмет е да се совладаат методите и техниките при истражувањата на јазикот, да се постигне флексибилна употреба на знаењето во практиката, развивање на способноста за комуникација, како и подобрување на соработката. Познавање и разбирање на прашања поврзани со методите и техниките на теренските истражувања.			
Содржина на предметната програма: Какви информации ќе добиеме на терен зависи од три фактори: 1. интересната сфера на истражувачот, 2. неговата умешност при водењето разговор на терен и 3. неговиот однос со давателот на информации. Според овие три битни елементи се поставуваат и следниве содржини: Предмет и задачи на теренските истражувања. Науката и истражувањето. Димензии на истражувањата. Теоријата и истражувањето. Методологија на собирање на теренската јазична граѓа. Во делот посветен на техниките на истражувањата се разгледуваат следниве: психолошки техники (проектирање тестови, прашалници, анкети и сл.), техники на водење разговор (интервју), партиципација (техника на активен/пасивен учесник) и односи на теренот, проверување и експериментирање во работата на терен; култура, личност, општество; технички помагала во истражувањата. Изготвување студија за квантитативно и квалитативно истражување. Прибирање податоци и анализа во квантитативно истражување. Собирање податоци и анализа во квалитативно истражување. Теренска работа. Исторско-компаративно истражување. Анализа на податоци. Пишување истражувачки извештај за завршената теренска работа.			
Методи на учење: Предавања, дискусии, презентација на семинарски работи, истражувачки активности (работа на терен со методи на: анкета, интервју итн.)			
Вкупен расположив фонд на време		180 часа	
Форми на наставните активности	Предавања- теоретска настава	30 часа (2+0)	
	Вежби (лабораториски,	-	

	аудиториски), семинари, тимска работа			
Други форми на активности	Проектни задачи, самостојни задачи, домашно учење	150 часа		
Начин на оценување				
Тестови/ завршен испит		завршен испит		
Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		презентација: писмена и усна		
Активност и учество				
Критериуми за оценување (оценка)	до 50 бода	5 (пет) (F)		
	од 51 до 60 бода	6 (шест) (E)		
	од 61 до 70 бода	7 (седум) (D)		
	од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)		
	од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)		
	од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)		
Услов за потпис и полагање на завршен испит	изработка на презентацијата			
Јазик на кој се изведува наставата	македонски			
Метод на следење на квалитетот на наставата	- По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. - Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми вп предметот. - Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.			
Литература				
Задолжителна литература				
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Neuman W. Lawrence,	<i>Social Research Methods : Qualitative and Quantitative Approaches, 5th Ed.,</i>	Boston-Sydney	2003
2.	Bernard Russell H.	<i>Research Methods in Anthropology</i>	Altamira Press	1995
3.				
Дополнителна литература				
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Видоески Б.	Дијалектите на македонскиот јазик I, II, III	МАНУ	1998
2.	Видоески Б.	Прашалник за собирање материјал за Македонскиот атлас	ИМЈ „Крсте Мисирков,,	2000

3.	група автори	Македонски дијалектен атлас (пролегомена)	ИМЈ „Крсте Мисирков,,	2008
4.	Цветановски Г.	Говорот на Македонците во Мала Преспа (западнопреспански говор)	ИМЈ „Крсте Мисирков,,	2010
5.	Давкова-Горгиева С.	Лексиката на говорот на селото Чифлицик - Демирхисарско (со краток граматички опис)	ИМЈ „Крсте Мисирков,,	2004

Прилог бр. 3		Предметна програма од прв, втор и <u>трет</u> циклус на студии		
1.	Наслов на наставниот предмет	МАКЕДОНСКА ДИЈАЛЕКТОЛОГИЈА И ЕТИМОЛОГИЈА		
2.	Код			
3.	Студиска програма	Македонистика – македонски јазик и лингвистика		
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ - Скопје		
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	трет циклус		
6.	Академска година / семестар	прва година/ прв семестар	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	проф. д-р Гоце Цветановски		
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема		
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Потемелни познавања за состојбата со проучувањата во поглед на лексичкиот фонд на македонските дијалекти и нивната етимологија. Начинот на презентација на јазичните диференцијации, туѓото влијание врз/од македонскиот јазичниот систем и прикажување на јазичните разлики на терен. Меѓу различните светски јазици постојат зборови што се изведени од други јазици, обично во приспособена форма – изворните зборови во овие случаи се наречени <i>етимони</i> . Низ прегледување на дијалектни записи и споредбана зборовите во другите јазици, се прави обид да се реконструира минатото на зборовите – кога тие влегле во некој македонски дијалект, кој е нивниот извор и како нивната форма и значење се измениле.			
11.	Содржина на предметната програма: Во овој курс се обработуваат термини со кои се сретнува дијалектологијата, но исто така се обработуваат и клучните термини од областа на етимологијата. Главниот дел на курсот се состои во проблемско дефинирање на разликите и сличностите на македонските дијалекти, нивната структура (морфолошка, лексичка, синтаксичка и семантичка) и споредба на одделни лексички и синтаксички единици со јазичните еквиваленти од јазиците кои извршиле влијание врз македонскиот дијалект. Со изучување на овој предмет кандидатите ќе имаат можност да се запознаат со комплексниот начин на научно прикажување на лингвистичките диференцијации. Тие преку овие анализи ќе се запознаат исто така и со историскиот развој и современата состојба на одделни јазични прашања од областа на фонологијата, морфологијата, синтаксата, лексиката и зборобразувањето во дијалектите на македонскиот јазик, но и со нивната локализација на македонската јазична територија и патот по кој се дојдени одделни лексички единици.			
12.	Методи на учење: Предавања, дискусии, презентација на семинарски			
13.	Вкупен расположив фонд на време		180 часови	
14.	Распределба на расположивото време			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања – теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари,	часови

			тимска работа			
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	20 часови		
		16.2.	Самостојни задачи	30 часови		
		16.3.	Домашно учење	100 часови		
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови	60 бодови			
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)	30 бодови			
	17.3.	Активност и учество	10 бодови			
18.	Критериуми за оценување (бодови / оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)		
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)		
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)		
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)		
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)		
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит					
20.	Јазик на кој се изведува наставата		македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата					
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Видоески, Б.	Дијалектите на македонскиот јазик I, II, III	МАНУ, Скопје	1998
		2.	Група автори (гл. редактор: Гајдова, У.)	Македонски дијалектен атлас, пролегомена	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје	2008
		3.	Гл. редактор: Трубачев, О.Н.,	Этимологический словарь славянских языков	Наука, Москва	1974–2021
		4.	Гл. редактор: Цветановски Г.	Etymologica Macedonica	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје	2023
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.		Цветановски, Г.	Каршијачкиот говор - Скопско (со посебен	Институт за македонски	2004	

			осврт на синтаксата)	јазик „Крсте Мисирков“, Скопје	
	2.	Цветановски, Г.	Говорот на Македонците во Мала Преспа (западнопреспански говор)	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје	2010
	3.	Гл. редактор: Цветановски, Г.	Банскиот говор	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје	2014
	4.	Гл. редактор: Лаброска, В.	Вратничко-полошките говори – духовна ризница	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје	2012
	5.	Лаброска, В.; Цветановски Г.	<i>Дијалектите на македонскиот јазик</i>	<i>Македонскиот јазик – континуитет во простор и време</i> , МАНУ, Скопје, 177–218	2020
	6.	Абаев, В. И.	„Как можно улучшить этимологические словари“, <i>Этимология</i> 1984, 7-27.	Москва	1986
	7.	Анастасова, М.,	„Ритуали и обреди: етимологија - семантика – деривати“, <i>МЈХХVIII</i> , 195-206.	Скопје	2000
	8.	Аргировски, М.	Грцизмите во македонскиот јазик	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, кн. 29, Скопје.	1998
	9.	Бернштейн, Б.С.	„Основные задачи, методы и принципы сравнительной грамматики славянских языков“	Институт славяноведения, АН СССР, <i>Вопросы славянского языкознания</i> , выпуск I, Москва	1954
	10.	Бирнбаум, Х.	Лексикология,	<i>Праславянский</i>	1986

				этимология и лекическая семантика	<i>язык: Достижения и проблемы в его реконструкции, Москва, 304–316</i>	
		11.	Бјелетић, М., Поповић, В. Ј.	Екстралингвистички фактори у етимолошким истраживањима(на примеру Етимолошког речника српскога језика)	Проект на Министерство за науке на Р. Србије, проект, бр.148004, <i>Зборник матице српске за славистику 73</i> , Нови Сад, 57–70.	2008
		12.	Јашар-Настева, О.	Турските лексички елементи во македонскиот јазик	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, кн. 31, Скопје	2001
		13.	Илиевски, Хр. П.	Балканолошки лингвистички студии	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје	1998
		14.	Чкатроска-Алексоска, М.	Романизмите во македонскиот јазик. Прилог кон етимолошките истражувања за македонскиот јазик.	Скопје	2010

Прилог бр. 3		Предметна програма од прв, втор и <u>трет</u> циклус на студии		
1.	Наслов на наставниот предмет	ДЕЛОВНА КОРЕСПОНДЕНЦИЈА		
2.	Код			
3.	Студиска програма	Македонистика – македонски јазик и лингвистика		
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ - Скопје		
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	трет циклус		
6.	Академска година / семестар	прва година/ втор семестар	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	проф. д-р Гоце Цветановски		
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема		
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Со оглед на фактот што човекот како дел од општествената заедница комуницира со другите луѓе и ги споделува обврските, задачите, но и ги користи правата што произлегуваат од општествениот живот, неминована е и деловната кореспонденција како елемент од неговиот професионален ангажман. Во рамките на овој предмет целта е да се усвојат методите и принципите при деловната комуникација, особено писмената (деловна кореспонденција), бидејќи таа е секојдневна во сите општествени форми на заедничко дејствување на луѓето.			
11.	Содржина на предметната програма: Пишувањето писма, акти и други преписки меѓу разните партнери од една фирма со друга, или од една институција со друга се нарекува деловна кореспонденција. Деловните преписки се многу значаен сегмент и одлучувачки фактор во системот на понудата и побарувачката. Обуката на луѓето кои се задолжени за деловна кореспонденција во една институција не е ни малку лесна задача. Прво, луѓето задолжени за деловна кореспонденција мора да имаат професионален однос кон нивната работа, што подразбира дека мора да бидат добри познавачи на материјата за којашто треба да кореспондираат. Во рамките на содржините што треба да се проучуваат во деловната кореспонденција посебно внимание се посветува на: 1. Обраќањето во писмата, 2. Обликувањето на деловните писма (европски и американски модел), 3. Форми на деловна кореспонденција и 4. Профили на деловна кореспонденција. Во рамките на предметот посебно внимание ќе се посвети на делот: Важни елементи во деловната кореспонденција.			
12.	Методи на учење:			
13.	Вкупен расположив фонд на време		180 часови	
14.	Распределба на расположивото време			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања – теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	часови

16.	Други форми на активности		16.1.	Проектни задачи	20 часови	
			16.2.	Самостојни задачи	30 часови	
			16.3.	Домашно учење	100 часови	
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови			60 бодови	
	17.2.	Семинарска работа / проект (презентација: писмена и усна)			30 бодови	
	17.3.	Активност и учество			10 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови / оценка)		до 50 бода		5 (пет) (F)	
			од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)	
			од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)	
			од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)	
			од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)	
			од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит					
20.	Јазик на кој се изведува наставата			македонски		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата					
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Стаменковски, Ал.	Деловно комуницирање	Европски универзитет, Скопје	2006
		2.	Зарезанкова-Потевска, М.	Деловна етика	ФОН, Скопје	2006
		3.	Батковска, Л.	Бизнис комуникации	Факултет за туризам и угостителство, Охрид	2006
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Алексијева, С.	Бизнес комуникации	Софија	2011
		2.	Кљусева, Н.; Вавринович, Н.	Деловна култура	Скопје	2010
3.		Трифуновиќ, С.	Пословна етика	Крушевац	2005	

Прилог бр.3		Предметна програма од третиот циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	МАКЕДОНСКА ОЈКОНИМИЈА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика – македонски јазик и лингвистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Трет циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва година / прв семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	ред. проф. / н.сов. Мери Јосифовска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10	Цели на предметната програма (компетенции): Продлабочување на знаењата од областа на македонската ономастика, со посебен акцент на ојконимијата. Тоа подразбира потемелно запознавање со ономастичката поддисциплина ојконимија, како и на нејзините врски со други лингвистички дисциплини, како што се: дијалектологија, историја на македонскиот јазик, зборообразување, семантика, етимологија, лексикологија и синтакса. Разгледување на ојконимиската проблематика од екстралингвистички аспект, во корелација со други хуманитарни науки, како што се: националната историја, народната култура, етнологијата, етнографијата, митологијата, географијата итн.				
11	Содржина на предметната програма: Проучување на македонската ојконимија како интегрален дел на македонската онимиска граѓа и на македонскиот топономастички систем поконкретно. Ќе бидат опфатени сите ојконимиски категории, кои според најновата меѓународна ономастичка терминологија имаат потесно				

	значење и се однесуваат на имињата на населените места или т.н. месни имиња. Тоа се всушност сопствени имиња на градови, села, населби, делови од населени места, исчезнати населби и сл. Ојконимите, за разлика од микротопонимите, се официјални имиња коишто се употребуваат на целата територија на Македонија. Тие не се стихијни образувања, туку подлежат на нормирање Во рамки на македонската ојконимија ќе се осврнеме на начинот на кој се обработуваат ојконимите во ономастичките истражувања, како и на актуелните класификации, кои нормално, се приспособени на специфичностите што ги наметнува македонскиот систем на именување. Посебно ќе бидат претставени класификациите на Роспонд и Ташицки, како и онаа на Вл. Пјанка, која всушност претставува комбинација од претходните две класификации. Населбите како најстари релјефни формации и нивните називи, ќе нè вратат назад во времето и ќе ја претстават македонската ојконимија од дијахрониски аспект. Врз основа на историски, архивски и етнографски документи и студии можеме да дојдеме до старите имиња на населбите. Не ретко тие имаат замаглена етимологија и до нејзиното расветлување може да се дојде само со примена на реконструктивен метод. Посебно место во ојконимијата имаат имињата на исчезнатите населби, кои пред сè говорат за миграциите на населението и за причините што довеле до тоа. Овие ојконими ќе бидат посебно претставени, не само затоа што претставуваат дел од македонската јазична дијахронија, туку и затоа што преку нивната структура може да се разграничи што е супстракт, адстракт или суперстракт во македонската топонимија, како и во македонскиот јазик воопшто. Во македонската ојконимија на синхрониски план ќе се разгледува и толкува прашањето за превод на ојконимите од страна на албанското население во Македонија. Ова прашање ќе биде предмет само на мешаните етнички региони во внатрешноста на Македонија, а не и на пограничните региони, каде што состојбата е поинаква. Имено, во пограничните региони доаѓа до меѓујазичен контакт, кој во крајна линија генерира контактна јазична сродност со варијабилен реципрочитет. Спротивно на ова, во мешаните етнички региони во внатрешноста имаме состојба на превод на автохтоните македонски ојконими на албански јазик. Оваа појава од научен аспект се смета за недопустлива, затоа што не постои превод во ономастиката.			
12	Методи на учење: активен и интерактивен (предавања, дискусии, презентации, коментари, подготовка на есеи и семинарски работи, учество на тркалезни маси и работилници и теренски истражувања)			
13	Вкупен расположив фонд на време	180 часа		
14	Распределба на расположивото време			
15	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30 часа (2+0)
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.	
16	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	20 часа
		16.2.	Самостојни задачи	30 часа
		16.3.	Домашно учење - задачи	100 часа
17	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови	60 %	

	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)	30%			
	17.3.	Активност и учество	10%			
18 .	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода	5 (пет) (F)			
		51 x до 60 бода	6 (шест) (E)			
		61 x до 70 бода	7 (седум) (D)			
		од 71 до 80 бода	8 (осум) (C)			
		од 81 до 90 бода	9 (девет) (B)			
		од 91 до 100 бода	10 (десет) (A)			
19 .	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Семинарска работа				
20 .	Јазик на кој се изведува наставата	македонски				
21 .	Метод на следење на квалитетот на наставата	- По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. - Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми вп предметот. - Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.				
22 .	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред . број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Станковска Љубица	Имиња на населените места во Кумановско	Институт за старословенска култура – Прилеп	2003
		2.	Пјанка Влоѓимјеж	Топономастиакта на Охридско-преспанскиот базен	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје	1970
		3.	Станковска Љубица	Македонска ојконимија, книга прва и втора	Метармофоза	1995, 1997
		4.	Иванова Олга	Месните имиња на областа по сливот на Брегалница	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје	1982
		5.	Митева Димка	Топонимијата на Струмичко	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје	1989
		6.	Јосифовска Мери	Топонимијата на Крушевско	Книгоиздателство МИ-АН	2019

		7.	Миовска Весна	Топонимијата во Кривопаланечк о	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје	2020
		8.	Иванова Олга	Речник на имињата на населените места во РМ на почетните букви: б, Ѓ, е, ј, н, р, т, Ќ, у, ф, х, ц, ш	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје	2014
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред · бро ј	Автор	Наслов	Издавач	Годин а
		1.	Иванова Олга	Речник на топонимите во областа по сливот на Брегалница	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје	1996
		2.	Митков Маринко	Јазикот како егзистенцијален модел	Македонска реч – Скопје	2007
		3.	Јосифовск а Мери	Ојконимијата во Крушевско, <i>Македонистика</i> 13, с. 211–249	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје	2014
		4.	Коробар- Белчева Марија	Топонимијата во Дебарско	докторски труд во ракопис	1990
		5.	Јачева- Улчар Елка	Топонимијата на Тиквешкиот Регион	докторски труд во ракопис	2005
		6.	Јосифовск а Мери	Macedonian equivalents of icos key onomastic terms	https://icosweb.net/publications/onomastic-terminology/	2021

Прилог бр.3		Предметна програма од третиот циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	КОМУНИКОЛОГИЈА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика - Применета лингвистика и македонистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ - Скопје			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	трет			
6.	Академска година / семестар	Прва година / прв семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	н. сов./ред. проф. д-р Елена Јованова-Грујовска, н. сов./ред. проф. д-р Весна Костовска			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): усвојување теориски и практични сознанија за целокупниот процес на масовната комуникација, упатување во методологијата на научното проучување и во процесот на истражувањето во рамките на оваа област. Програмата за наставниот предмет <i>Комуникологија</i> е дизајнирана така што студентите имаат можност да ги совладаат не само основните и професионалните научни термини туку и специфичните теоретски знаења и вештини на комуникацијата од научен аспект, вокласичнитеимодернитетеориизакомуницирање. Како крајна цел, програмата претставува насока кон развивање способност за вреднување на придобивките на современите комуникации (особено масовните) и на средствата преку кои тие се изведуваат				
11.	Содржина на предметната програма: 1.Воведво комуникологијата. 2. Основоположниците на комуникациските истражувања и нивните дела. 3. Целиизадачинакомуникологијата како научна област. 4. Поврзаноста на комуникологијата со другите сродни науки (лингвистика, културологија, филозофија, филологија, психологија, социологија, политологија, информатика). 5. Поимот јазик. Основни функции на јазикот. Јазикот како систем од знаци. Знакот како дел од комуникацијата. 6. Современи начини на комуникации. 7.Масовни комуникации. 8. Медиуми и различни видови комуникациски дискурси.				
12.	Методи на учење: предавања,интерактивна настава,работилници,дискусии				
13.	Вкупен расположив фонд на	180 часови			

	време				
14 .	Распределба на расположивото време				
15 .	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30	
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.		
16 .	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	30	
		16.2.	Самостојни задачи	20	
		16.3.	Домашно учење - задачи	100	
17 .	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови	60 бодови		
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)	30 бодови		
	17.3.	Активност и учество	10 бодови		
18 .	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)	
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)	
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)	
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)	
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)	
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)	
19 .	Услов за потпис и полагање на завршен испит	/			
20 .	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски			
21 .	Метод на следење на квалитетот на наставата	Евалуација и самоевалуација;постојано следење на нованаучна литература подадениот предмет; законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.			
22 .	Литература				
	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
		1.	д-р Александар Спасеновски и д-р Јован Андоновски	Политика и реторика https://www.kas.de/mk/web/nordmazedonien/einzeltitel/-/content/politik-und-rhetorik	Фондација Конрад Аденауер во Република Македонија
		2.	ПандевДимитар	Општареторика	Филолошки факултет, УКИМ
			Година		
				2017	
				2013	

		3.	ГруевскиТоме	<i>Комуникологија</i>	Студориум	2003
		4.	Автори на публикацијата се група предавачи за новинарство и за односи со јавноста и на Институтот за комуникациски студии и соработници на Високата школаи на Институтот за различности во медиумите од Лондон, Велика Британија	Прирачник за медиумска писменост за млади, за медиуми и заграѓански организации / уредници Михајло Лахтов, Жанета Трајкоска https://www.medium.edu.mk/attach/Priracnik-za-mediumska-pismenost-MK.pdf	Издавачи:Висока школа за новинарство и за односи со јавноста Јуриј Гагарин 17/1-1, Скопје, Македонија www.iks.edu.mk www.vs.edu.mk	2018
		5.	ГруевскиТоме	<i>Комуникологија на жанрот</i>	Avogados	2013
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Роленд Лоример	<i>Масовнекомуникације</i>	ЦЛИО, Београд	1998
		2.	УмбертоЕко	<i>Култура, информација, комуникација</i>	Нолит, Београд	1973
		3.	Plavnik, D.	Informacija i komunikacija,	Informatika	1986
		4.	Tomić Zorica	Komunikologija	Čigoja	2003

Наслов на наставниот предмет	ДИЈАХРОНИСКО-СИНТАКСИЧКИ ИСТРАЖУВАЊА НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК		
Код			
Студиска програма	Македонистика		
потпрограма	Применета лингвистика и македонистика		
Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“		
Степен (прв, втор, трет циклус)	трет циклус		
Академска година / семестар	прва година/ втор семестар	Број на ЕКТС кредити	6
Наставник	д-р Александра Гуркова, ред. проф.		
Предуслови за запишување на предметот	нема		
Цели на предметната програма (компетенции): Запознавање со историската синтакса како дел од споредбените лингвистички истражувања. Изучување на методологијата на истражувањето на синтаксата на старословенскиот и на црковнословенскиот јазик од македонска редакција. Проучување на синтаксичките особености на современиот македонски јазик и на балканизмите од дијахрониски аспект. Историскосинтаксички проучувања на македонскиот јазик во споредба со другите јужнословенски и балкански јазици			
Содржина на предметната програма: 1. Вовед во историската синтакса; Методологија; Извори и корпус за историскосинтаксички истражувања; 2. Црковнословенска синтакса: специфики на синтаксичката анализа на македонските средновековни ракописи; 3. Реченица; 3.1. Линеаризација (збороред) во реченицата; 3.2. Ритмички (прозодиски) и граматички фактори во збороредот; Заменски форми, глаголски форми и др. 4. Видови реченици според комуникативната функција; 4.1. За конструкциите <i>Dat. absolutus</i> , <i>Gen. absolutus</i> , <i>Dat. cum inf.</i> , <i>Acc. cum infinitivo</i> , <i>Acc. cum participio</i> и др.; 5. Сложена реченица: паратакса и хипотакса; 5.1. Паратакса: копулативни, адверсативни, дисјунктивни, експликативни, конклузивни реченици; 5.2. Хипотакса: релативни, декларативни хипотаксички реченици; Зависен директен говор; Адвербијалноопределбени хипотаксички реченици: финални, темпорални, каузални, консекутивни, кондиционални хипотаксички реченици; 6. Сврзниците и сврзувачките состави во црковнословенскиот наспрема грчкиот: иновации; 6.1. Споредби со современиот македонски јазик; 7. Јазикот на дамаскините од синтаксички аспект; 7.1. Паралели со евангелијата и зборниците на дијалектен јазик од XVIII и XIX век. 8. Балканизмите во македонската синтакса и нивната појава од дијахрониски аспект.			
Методи на учење: Предавања, дискусии, презентација на семинарски			
Вкупен расположив фонд на време		180 часа	
Форми на наставните активности	Предавања- теоретска настава	30 часа (2+0)	
	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	-	

Други форми на активности		Проектни задачи, самостојни задачи, домашно учење		150 часа	
Начин на оценување					
Тестови/ завршен испит				завршен испит (устен)	
Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)				Семинарска работа (писмена)	
Активност и учество					
Критериуми за оценување (оценка)		до 50 бода		5 (пет) (F)	
		од 51 до 60 бода		6 (шест) (E)	
		од 61 до 70 бода		7 (седум) (D)	
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)	
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)	
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)	
Услов за потпис и полагање на завршен испит		Изработка на семинарска работа			
Јазик на кој се изведува наставата		македонски			
Метод на следење на квалитетот на наставата		- По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. - Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. - Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.			
Литература					
Задолжителна литература					
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
1.	Конески, Блаже,	„Историја на македонскиот јазик“	Култура, Скопје	1981	
2.	Илиевски, Петар,	„Балканолошки лингвистички студии“	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Посебни изд.кн.14,	1988	
3.	Минова-Гуркова, Лилјана	„Синтакса на македонскиот стандарден јазик“	Магор, Скопје	2000	
Дополнителна литература					
Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
1.	Večerka, Radoslav	Altkirchenslavische Syntax: I Die lineare Satzorganisation, 1989; III Die Satztypen: Die einfach Satz, 1996; IV Die Satztypen: Die	Monumenta Linguae Slavicae, Freiburg.	1989, 1996,2002	

		<i>zusammengesetzte Satz</i> , 2002, Monumenta Lingua Slavicae XXVII, XXVII,2, XXVII,3, XLVI		
2.	Ѓуркова, Александра	„Синтакса на сложената реченица во македонските црковнословенски ракописи“, Посебни изданија кн. 49	ИМЈ „Krstе Misirkov“, Skopje	2008
3.	Дуриданов, Иван (ред.)	„Граматика на старобългарския език“	БАН	1993

Прилог бр.3		Предметна програма од третиот циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ОНОМАСТИЧКИТЕ ИСТРАЖУВАЊА И МАКЕДОНСКИОТ ОНОМАСТИЧКИ МАТЕРИЈАЛ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика – применета лингвистика и македонистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ –Скопје			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Трет циклус			
6.	Академска година / семестар	прва година/втор семестар		Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	н. сов. / ред. проф. д-р Елка Јачева-Улчар			
9.	Предуслови за запишување на предметот	/			
10.	Цели на предметната програма (компетенции):Запознавање со основата на ономастиката како лингвистичка дисциплина и нејзината врска со другите лингвистички дисциплини: лексикологија, етимологија, семантика, зборообразување, но и со нејазичните: историја, географија, култура, митологија и др. Запознавање со историјата на ономастичките истражувања во Македонија од втората половина на 19 век до денес, како и запознавање со состојбата на проученоста на македонскиот топонимски и антропоимски систем.				
11.	Содржина на предметната програма: Предмет на овој циклус предавања е дефинирање на предметот на проучување на научната дисциплина ономастика, како и запознавање со основните ономастички термини. Понатаму ќе се зборува за топономастичките поткатегории. Во рамките на топономастиката ќе се осврнеме на видовите класификации на топонимскиот материјал, за начините на собирање ономастички материјал и важноста на теренското истражување при обработката на топонимскиот материјал. Врз основа на примери од секојдневното опкружување ќе се зборува за топоними со "просирно//непросирно" значење од етимолошки аспект, за тоа какви видови зборви и лексеми можат да се најдат во основата на еден топоним, и од какво потекло можат да бидат топонимите во еден дефиниран географски простор. Согледувајќи ја врската на ономастиката со зборообразувањето ќе се разгледуваат морфосинтаксичките средства кои учествуваат во структурирањето на еден топоним. Циклусот предавања ќе биде заокружен со презентација на антропономастичките поткатегории. Циклусот предавања во рамките на овој предмет ќе започне со никулците на собирање ономастички материјал, изразени преку собирачката дејност на нашите преродбеници кои дејствувале во втората половина на 19. век (К. Петковиќ, К. Шапкарев, Ѓ. Пулевски, М. Цепенков). Главниот акцент во рамките на овој предмет ќе биде ставен врз институционализираните ономастички проучувања во Македонија, кои во рамките на својата дијалектолошка работа ги започнал академик Божидар Видоески, по што ќе биде презентиран опусот на ономастички теми на македонските ономастичари (Т. Стаматоски, О. Иванова, Љ. Станковска, М. Коробар-Белчева, М. Митков и др.) Ќе се претстават и ономастичките проекти во Македонија. Во еден дел од предавањата ќе стане збор и за значајниот придонес кон македонската ономастика што го дале странски лингвисти (М. Фасмер, О. Франк, В. Пјанка и др.)				

	Циклусот предавања ќе биде заокружен со претставување на улогата и значењето на меѓународната Комисија за стандардизација на топонимите (УНГЕГН) која дејствува во рамките на ООН.					
12.	Методи на учење: предавања, дискусии, презентација на семинарски					
13.	Вкупен расположив фонд на време	180				
14.	Распределба на расположивото време					
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања - теоретска настава.	30 (2+0)		
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.			
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	30 часа		
		16.2.	Самостојни задачи	20		
		16.3.	Домашно учење - задачи	100		
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови		Завршен испит		
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)				
	17.3.	Активност и учество				
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)		
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)		
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)		
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)		
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)		
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит					
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		- По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. - Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. - Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.			
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.		Основен систем и терминологија на словенската ономастика	Скопје	1983

		2.		Slowianska onomastyka, enciklopedia tom 1	Warszawa-Krakow	2002
		3.		Slowianska onomastyka, enciklopedia tom 2 2003	Warszawa-Krakow	2003
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Т. Стаматоски Скопје 1990	Македонска ономастика	Скопје	1990
		2.	Т. Стаматоски	На ономастички теми	Скопје	2002
		3.	Љ. Станковска	Македонска ојконимија кн. 1	Скопје	1995
		4.	Љ. Станковска	Македонска ојконимија кн. 2	Скопје	1997
		5.	О. Иванова	Речник на топонимите по сливот на Брегалница	Скопје	1996
		6.	О. Иванова	Студии од топонимијата и антропонимијата	Скопје	1999
		7.	М. Митков	Просторот како семантички јазик	Скопје	2002
		8.	Љ. Станковска	Речник на личните имиња кај Македонците	Скопје	1992
		9.	Т. Стаматоски (редактор) и сор.	Речник на презимињата кај Македонците, т. 1	Скопје	1994
		10.	Т. Стаматоски (редактор) и сор.	Речник на презимињата кај Македонците, т. 2	Скопје	2001

	11.	О. Иванова	Македонскиот антропонимикон (XV – XVI век) Скопје 2006	Скопје	2006
	12.	М. Коробар-Белчева (редактор) и сор.	Речник на антропонимите во македонското народно творештво Скопје 2008	Скопје	2008
	13.	В. Пјанка	Топономастиката на охридско-преспанскиот базен	Скопје	1970
	14.	Е. Јачева-Улчар	Презимињата кај Македонците	Скопје	2022

Прилог бр.3		Предметна програма од третиот циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ОНОМАСТИКА И НОРМА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика, потпрограма Применета лингвистика и македонистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Трет циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва година / втор семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	ред. проф. / н.сов. Мери Јосифовска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Продлабочување на прашањето за нормата во областа на македонската онимија,				

	односно на прашањето: Дали е возможно да се формулираат правила кои би овозможиле правилна употреба на онимите во македонскиот јазик? Понатаму ќе се разгледува прагматиката на сопствените имиња во македонскиот јазик, како и воочувањето на придобивките // недостатоците предизвикани од правната регулатива поврзана со ова прашање. Крајната цел би била да се презентира спецификата на онимискиот материјал од неколку аспекти: субјективен (кој зависи од именувачот и е најмногу застапен во антропонимијата), дијахрониски (кој е воедно наследен и се однесува најмногу на топонимијата, а делумно и на антропонимијата) и правен аспект (кој не почитува никакви норми по однос на именувањето на луѓето и на географските објекти дури ни во службените документи).	
11	Содржина на предметната програма: Прецизно претставување на македонска ономастика во рамки на словенската и на балканската, како и на нејзиниот придонес во збогатувањето на лексичкиот фонд на македонскиот литературен јазик. Во овој контекст, ќе бидат опфатени сите ономастички категории што се претставени во последната ономастичка терминологија приредена од страна на ICOS (The International Council of Onomastic Sciences), 2020/21. Ќе се обрне внимание на застапеноста на македонските географски имиња во „Тритомниот речник на македонскиот јазик со српскохрватски толкувања“ и на начинот на кој тие се таму претставени како посебни речнички единици. Потоа следи споредба со нивното прикажување во последниот том од „Толковен речник на македонскиот јазик“. Посебно место ќе заземе јазичната норма претставена во посебните поглавја посветени на онимите во сите изданија на Правописот на македонскиот јазик, со посебен осврт на нивната транскрипција, односно транслитератизација. Одделно ќе бидат разгледани сите систематизации на населените места и на општините во нашата држава, врз основа на коишто ќе бидат донесени релевантни заклучоци. Во македонската ојконимија на синхрониски план ќе се разгледува и толкува прашањето за превод на ојконимите од страна на албанското население во РСМакедонија. Ова прашање ќе биде предмет само на мешаните етнички региони во внатрешноста, но не и на пограничните региони, каде што состојбата е поинаква. Имено, во пограничните региони доаѓа до меѓујазичен контакт, кој во крајна линија генерира контактна јазична сродност со варијабилен реципроцитет. Спротивно на ова, во мешаните етнички региони во внатрешноста имаме состојба на превод на автохтоните македонски ојконими на албански јазик. Оваа појава од научен аспект се смета за недопустлива, затоа што не постои превод во ономастиката.	
12	Методи на учење: активен и интерактивен (предавања, дискусии, презентации, коментари, подготовка на есеи и семинарски работи, учество на тркалезни маси и работилници и теренски истражувања)	
13	Вкупен расположив	180 часа

	фонд на време					
14 .	Распределба на расположивото време					
15 .	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.			30 часа (2+0)
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.			
16 .	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи			20 часа
		16.2.	Самостојни задачи			30 часа
		16.3.	Домашно учење - задачи			100 часа
17 .	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови			60 %	
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)			30%	
	17.3.	Активност и учество			10%	
18 .	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 50 бода		5 (пет) (F)	
			51 x до 60 бода		6 (шест) (E)	
			61 x до 70 бода		7 (седум) (D)	
			од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)	
			од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)	
			од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)	
19 .	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Семинарска работа			
20 .	Јазик на кој се изведува наставата		македонски			
21 .	Метод на следење на квалитетот на наставата		- По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. - Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. - Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.			
22 .	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред . број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Стаматоск и Трајко	Македонска ономастика	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје	1990

		2.	Стаматоск и Трајко	<i>На ономастички теми</i>	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје	2002
		3.	Иванова Олга	<i>Студии од топонимијата и антропонимијата</i>	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје	1999
		4.	Иванова Олга	<i>Месните имиња на областа по сливот на Брегалница</i>	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје	1982
		5.	Коробар- Белчева Марија	<i>Македонски ономастички истражувања</i>	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје	2019
		6.	Група автори (со различни редакции)	<i>Правопис на македонскиот литературен јазик</i>	повеќе издавачи, заклучно со последното издание од 2017, на кое коздавачи се издавачката куќа „Култура“ и Институтот за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје	1945 – 2017

		7.	Група автори под редакција на Блаже Конески	<i>Речник на македонскиот јазик со српскохрватски толкувања, том III</i>	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје	1966
		8.	Група автори под редакција на Кирил Конески	<i>Толковен речник на македонскиот јазик, том VI</i>	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје	2014
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред . број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Митков Маринко	<i>Јазикот како егзистенцијален модел</i>	Македонска реч – Скопје	2007
		2.	Група автори под редакција на Снежана Велковска	<i>Стандартизацијата на географските имиња во Република Македонија</i>	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје	2004
		3.	Јосифовска Мери	<i>Почитувањето//непочитување то на културното наследство во ономастиката. Во: сп. „Македонски јазик LXII“ (стр. 181–188)</i>	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје	2011
		4.	Јосифовска Мери	<i>Ономастиката и стандардизацијата. Во зборник на трудови: „Современите лингвистички истражувања во македонистиката (Придонесот на македонските лингвисти во стабилизацијата и во стандардизацијата на јазичната норма на македонскиот јазик)“, стр. 59–66</i>	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје	2012

		5.	Јосифовска Мери	Административните промени на имењата на улиците во Скопје. Во: <i>Славистички студии број</i> <i>21.</i> стр. 62–70. (https://flf.ukim.mk/wp-content/uploads/2021/12/Slavisticki-studii-21.pdf).	Универзитет „Св. Кирил и Методиј во Скопје, Филолошки факултет „Блаже Конески“	2021

Прилог бр. 3		Предметна програма од третиот циклус на студии			
1.	Наслов на наставниот предмет	ОПШТА И ИСТОРИСКА ОНОМАСТИКА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Македонистика – применета лингвистика и македонистика			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“ – Скопје			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Трет циклус			
6.	Академска година / семестар	прва година/ втор семестар		Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	н. сор. /доц. д-р Зоран Спасовски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	/			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Запознавање со предметот на ономастиката – секакви имиња во јазикот, лични имиња, имиња на места, имиња во уметничка литература, имиња на природни појави и непогоди итн., сè што е предмет на ономастиката. Тежиште на личните имиња и имињата на места. Историски пристап кон личните имиња – нивната појава во различни култури, нивната мотивација, нивниот развој. Врската меѓу името и психологијата, социологијата, традициите. Фактори кои ја условиле појавата на презимињата и нивниот развој. Мотивација на именувањето во топонимијата. Најстари именувања во други јазици. Историски развој.				
11.	Содржина на предметната програма: Предмет на овој циклус предавања е поконкретно запознавање со предметот на проучување на научната дисциплина ономастика, особено со нејзиниот основен предмет – личните имиња, презимињата и имињата на населени места. Понатаму ќе се употреби историски пристап кон сите овие категории. Ќе се почне со личните имиња и ќе се зборува за нивната појава, мотивација и карактеристики во различни стари култури, за нивната поврзаност со митологија, психологија, стравови, желби итн. По краток општ вовед во повеќето јазици, ќе се прејде на словенските јазици и на историскиот развој на личните имиња во нив. Ќе се зборува за најстариот слој словенски лични имиња, па како тие се развивале во словенските јазици, нивните општословенски тенденции и тенденциите кои ги развиле во одделните словенски јазици. Согледувајќи ја врската на презимињата со пишаните текстови, ќе се зборува за факторите што ја условиле појавата на презимињата, нивните развојни фази, тенденциите што ги пројавиле општо во сите и одделно во секој словенски јазик, за врската меѓу презимињата и општествените уредувања и системи, општествени класи итн. Потоа ќе се зборува и за развојот на морфолошките форманти за образување на имињата и презимињата во словенските јазици, за нивниот инвентар во словенските јазици и за нивната мотивација. Истиот пристап ќе се следи и во однос на имињата на места. Ќе се објасни нивната поделба на микротопоними и макротопоними, на населени и ненаселени места, поаѓајќи од тоа дека топонимијата е јазикот на земјата ќе се зборува за тоа што сè ни открива топонимијата – присуство на различни култури, хронолошко датирање на топонимите, откривање на просторот итн. Ќе се заборува за мотивацијата при именувањето на места, основна топонимистичка терминологија, инвентар на топонимистички средства во словенските јазици, хронолошко датирање на формантите за именување места. Циклусот ќе започне, значи, со презентација на најстарите антропономистички и топонимистички системи, ќе продолжи со преод во антропономистичките и топонимистичките системи во словенските јазици и нивниот инвентар и ќе заврши со современите карактеристики и тенденции во денешните словенски јазици.				

12.	Методи на учење: предавања, дискусии, презентација на семинарски					
13.	Вкупен расположив фонд на време	180				
14.	Распределба на расположивото време					
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава.	30 (2+0)		
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа.			
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	30 часа		
		16.2.	Самостојни задачи	20 часа		
		16.3.	Домашно учење - задачи	100 часа		
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови		Завршен испит		
	17.2.	Индивидуална работа/ проект (презентација: писмена и усна)				
	17.3.	Активност и учество				
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 50 бода		5 (пет) (F)		
		51 x до 60 бода		6 (шест) (E)		
		61 x до 70 бода		7 (седум) (D)		
		од 71 до 80 бода		8 (осум) (C)		
		од 81 до 90 бода		9 (девет) (B)		
		од 91 до 100 бода		10 (десет) (A)		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит					
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		- По полагањето на испитот, секој студент го евалуира предметот на однапред изготвен формулар. - Постојано следење на нова научна литература по дадениот предмет и споредување со предложените теми во предметот. - Законски пропишаните форми на интерна и екстерна евалуација.			
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.		1. The Oxford Handbook of Names and Naming	Oxford	2016

		2.		Slowianska onomastyka, enciklopedia tom 1	Warszawa-Krakow	2002
		3.		Slowianska onomastyka, enciklopedia tom 2 2003	Warszawa-Krakow	2003
		Дополнителна литература				
	22.2.	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	John R Taylor (ed.)	The Oxford Handbook of the Word	Oxford	1990
		2.	A. B. Суперанская	Общая теория имени собственного	Москва	1973
		3.	John M. Anderson	The Grammar of Names	Oxford 2007	1995
		4.	Fijok, Ivana	Onomastics as evidence of linguistic influence	Osijek	2012
		5.	Bruck, Gabriele	The Anthropology of Names and Naming	Cambridge	2009
		6.	Francesco Perono Cacciafoco, Francesco Cavallaro	Place names, Approaches and Perspectives in Toponymy and Toponomastic	Cambridge	2023
		7.	M. Митков	Просторот како семантички јазик	Скопје	2002
		8.	Zofya Kaleta	Ewolucya Nazwisk Slowianskich	Скопје	1992
		9.	Franciszek Sławski (ed.)	Slavonic Onomastics Encyclopaedia	Krakow	1991
		10.	Joseph S. Rouček (ed.)	Slavonic Encyclopaedia	Krakow	1985

	11.	Kowalik-Kaleta	Prototypes of Surnames in Europe	Скопје	2006
	12.	Kloczowski J.	Europa Słowiańska w XIV i XV wieku	Warszawa	1984
	13.	Strohal J	Zadruga kod Južnih Slovena	Beograd	1909
	14.	Е. Јачева-Улчар	Презимињата кај Македонците	Скопје	2022